Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:
https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Barn-Bok,

Hans Kongl. Höghet

Kron-Prinsen

i underdånighet tillägnad

af

Samfundet pro Fide & Christianismo.

Fjerde förbättrade Uplagan.

Tryckt hos Henrik A. Nordström, 1805.

Imprimatur

Stockholms Consistorium d. 21 Jan. 1803.

Ad mandatum
N. TÖRNELL.
Conſ. v. Not.

Företal.

Då man ej mindre inom än utom wårt kära Fäderneſland, med ſärdeles alfwar begynt tänka på de förbättringar, ſom ej allenaſt Läre-werket i allmänhet, utan ock Läre-böcker i ſynnerhet tarfwa; har Samfundet pro Fide & Chriſtianiſmo funnit ſig på det kraftigaſte upmuntradt, att å ſin ſida bidraga till ſå angeläget och wälſignadt ändamål, i den mån deſſ förmåga och werknings-krets medgifwa.

Samfundet har derföre ej allenaſt utſett trenne *) Katecheter, ſom på deß bekoſtnad och under Stockholms Stads Conſiſtorii inſeende här i Reſidenſet gå med underwisning tillhanda de mera till åren komna, men likwäl om ſina Chriſtendoms- och Medborgerliga ſkyldigheter ofta lika okunniga ſom ſjelfwa barnen; utan ock för flera år ſedan fattat den föreſats, att utarbeta Läreböcker, ſwarande mot de ſärſkilta behof, ſom ſärſkilta åldrar och ſärſkilta omſtändigheter ſynas medföra.

Den förſta deraf lemnas nu i allmänhetens händer, alldeles ämnad för Barn; hwarföre den ock kallas Barn-bok, och endaſt bör anſes ſåſom ſådan.

En Bok af denna art bör icke innefatta något, ſom öfwerſkrider barnens inſkränkta tankekraft; men likwäl innehålla allt, ſom kan bereda förſtåndet till kunſkaper, och hjertat till dygden. Ju behagligare wägen göres, ju ſäkrare winnes ändamålet. I ſådant afſeende har ock af denna Bok en ſärſkild ſtörre Uplaga blifwit gjord, hwilken är prydd med Sinnebilder i kopparſtick för hwar bokſtaf, och en derwid bifogad ſedelärande Wers. Men till begwämlighet för dem, ſom kunna åſtunda Barn-

*) Deßas antal är ſedan den tiden ökadt, ſå att de nu (år 1805) äro fem.

boken utan deßa prydnader, utgifwes tillika denna mindre Uplaga, som är af alldeles lika innehåll, men, utan ofwannämde Kopparſtick, kan köpas för lindrigare pris.

Att än mer för de mindre förmögna lätta koſtnaden, och tillika förekomma Barnbokens för tidiga wanwård af mindre tänkande barn, har en ſärſkilt Läſtafla, på de dertill af Samfundet gifna anmärkningar och grunder, af en deß Ledamot blifwit genom trycket allmän gjord. Den kan tillika nyttjas wid flera barns underwisning på en gång. Det ringa pris, hwartill den kan erhållas, gör äfwen, att man, utan minſta känbara ſkada, kan ſålunda fördela bokſtäfwerna och ſtafwelſerna, att barnen på ett lekande ſätt kunna wänjas wid deras kännedom.

De hittills brukliga Stafnings- Hopläggnings- och Läs-exempel har man anſett mindre lämpliga för ändamålet, ſå wida de, af wanan förut kända, icke nog fäſta barnens uppmärkſamhet, och tillika, wid hårdare tilltal, ofta mer werka kallſinnighet än luſt för deras innehåll; ſå mycket äfwentyrligare, då det rört ſjelfwa Chriſtendomens Hufwudſtycken. Man har derföre i det ſtället walt korta, lärerika och tillika för barn mer begripliga Meningar, ſamt ſmå Berättelſer; hwarwid man till någon del följt en i Leipzig af Herr Weiße utgifwen Tyſk ABC-bok. Man har äfwen bifogat några ſmå Werſer, ſom innehålla nyttiga tankar, och ſom i någon mån torde kunna tilldana barnens håg och begrepp i den bundna ſkrifarten.

Att för länge uppehålla barn wid ſtafningen är lika ſå ſkadligt, ſom att alldeles icke wänja dem dertill. Så ſnart barnen känna ſjelfwa bokſtäfwerna, kan näſtan på en gång början ſke med ſtaf-

ſtafningen och läsningen. Juſt under deßa öfningar böra de för ſtafningen och läsningen uppgifna **Reglor** anföras och upprepas, men för ingen del lemnas till utanlexor. Härwid bör likwäl noga märkas, att hwar bokſtaf och hwart ord riktigt uttalas. Efterlåtenhet i denna del gör, att barn wänja ſig wid fel, ſom ofta följa dem in i manna-åren.

En ej mindre farlig än allmän tanke är den, att icke handleda barn till **Chriſtendoms-kunſkapen** förr, än de med mognare år **kommit** till mognare urſkillning. Låt wara, att de **förſta** ſanningar, ſom bibringas dem, föga ſkulle bliſwa mer än minneswerk, ſå måſte man dock erkänna det wara bättre, att tidigt inplanta hos dem ſådana ſanningar, ſom, åtminſtone **framdeles**, kunna bliſwa för dem ſå gagneliga, ſom de äro i ſig ſjelfwa nödwändiga, än att uppſkjuta dermed, tills en förderfwad werld, förledande efterdömen, farliga willomeningar, ett oblygt ſkämt emot Religionen inſmygt i deras böjliga hjertan åtſkilliga fördomar emot den Chriſtna Läran, och hunnit qwäfwa all känſla af både Chriſtelig och medborgerlig dygd.

Så ſnart barn begynna tala, kan man börja med **Sråsorna i Chriſtendomen** för de mindre barnen. Att deßa på ett ſå lätt och otwunget ſätt böra i barnens minne och hjerta fäſtas, att deras nyfikenhet wäckes och ej qwäfwes, behöfwer wäl föga påminnas. Huruwida de bliſwit rätt fattade, utrönes ſäkraſt, när de ſedermera föreſtållas med andra ord, och barnen förmå utreda ſig med egna ord. Då är tiden att föra dem till kännedom af de lättare **Skriftens** ſpråk; hwarefter och de för de mera för ſig **komna** barn författade **Frågor** med nytta företagas. Deßa böra nu göras ſå nyttiga, att de icke mer bliſwa ett blott minnes-

werk. De böra bestyrkas med Skriftens språk, att deras Gudomliga uphof och wärde måtte blifwa öfwertygande. De böra beledsagas med så ömma förmaningar och tillämpningar, att hjertat deraf blir rördt och lefwernet förbättradt. Man har bifogat de fem Hufwudstyckena ur **Doktor Luthers lilla Katekes**: ett arbete i sitt slag alltid ett mästerstycke, som tillika blir en lämplig grundwal för en widsträcktare Christendomskunskap.

Framför allt bör ett barn tillhållas, att med eftertanke och hjertats allwar göra sina böner till Gud. I allmänhet mißbrukas Guds Heliga Namn allramest genom tanklöshet i denna del. Man fruktar med skäl, att sådant ofta händer af ledsnad öfwer de långa och stundom icke-så alldeles begripliga böner, hwarmed barnen beswäras. Man har derföre, jemte de wanliga Böner, bifogat andra korta och mera enfaldiga, samt några utwalda Werser ur wåra Kyrko-Psalmer, dem barnen kunna lätt förstå och snart lära utantill. Måtte de tillika nyttjas såsom en anwisning, huru barn ifrån de spädaste åren kunna med egna tankar och ord föredraga allt sitt åliggande hos Gud, som i wåra böner mer ser till hjertats, än ordens beskaffenhet!

Wid slutet af denna Barnbok har man äfwen tillagt en Räkne-Tafla och små Skrifter, dem till tjenst, som i deßa delar ej hafwa tillfälle att undfå någon särskilt eller närmare underwisning.

Gud, som främjar allt godt, gifwe både Föräldrar, Lärare och Barn sin wälsignelse, att detta arbete må hafwa den framgång och nytta, som Samfundet i bästa uppsåt till Hans åra åsyftat! Stockholm den 1 November 1780.

Första Delen.
Läs-bok för Barn.

A a b c d e f g h i j k l
m n o p q r ſ s t u v w
x y z å ä ö. ff ll ſk ſſ ß ſt tz.

A B C D E F G H I
K L M N O P Q R S
T U V W X Y Z Å Ä Ö.

A a b c d e f g h i j k l m n o
p q r ſ s t u v w x y z å ä ö.
ff ll ſk ſſ ß ſt tz.

A B C D E F G H I K L M N O
P Q R S T U V W X Y Z Å Ä Ö.

A a b c d e f g h i j k l m
n o p q r ſ s t u v w x y z
å ä ö. ff ll ſk ſſ ſt æ œ ct &.

A B C D E F G H I J K L
M N O P Q R S T U V W
X Y Z Å Ä Ö.

A a b c d e f g h i j k l m n
o p q r ſ s t u v w x y z å ö ö.
ff ll ſk ſſ ſt æ œ ct &.

A B C D E F G H I J K L
M N O P Q R S T U V W X
Y Z Å Ä Ö.

Bokſtåfwernas Indelning.

Bokſtåfwerna delas i ſjelfljudande och medljudande.

Sjelfljudande kallas de, ſom hafwa eget ljud, och utan flera bokſtåfwers tillſättning kunna utſägas. Deſſa åro följande Nie:

a e i o u y å ä ö.

Medljudande åro ſådana, ſom fordra en ſjelfljudande bokſtaf med ſig, om de ſkola göra något ljud eller ſtafwelſe, och åro deſſa Nitton:

b c d f g h j k l m n p q r ſ t w x z.

Wiſſa Bokſtåfwers ſärſkilta Ljud.

C läſes ſåſom k framför a o u, ſåſom Carl, Columbus, Curland; men framför e, i och y läſes c ſåſom ſ; till exempel: ceder, cirkel, citron, cypreß. I alla ord, der c nyttjas framför k, får det ſamma ljud ſom k; till exempel: lack, jacka, mycket, täck.

E läſes gemenligen ſom ä, och Ö ſom ä, når en eller flera Medljudande följa efter dem i ſamma ſtafwelſe; till exempel: henne, kock.

S läſes i ſlutet på en ſtafwelſe merendels ſom w; till exempel: af, lif, blifwa.

G behåller ſitt naturliga lena ljud ſåſom j framför e, i, y, å och ö, till ex. genom, gifwa,

wa, gyllenduk, gärde, gördel; men har ett hårdt ljud framför a, o, u och å, till ex. gammal, god, guld, gå; äfwen som då det fördubblas, till ex. dagg, slagg.

G framför en medljudande bokstaf hôres icke, eller ganska litet; såsom: hwad, hwit, hwete, hwilken.

Ph läses såsom f; till ex. Philippus.

T läses som tſ i främmande ord, når i med en annan ſjelfljudande bokstaf följer; såsom, Pontius, diſputation.

Skiljetecken.

, Komma utmärker en del af en mening.
; Punkt med Komma, en större mening.
: Kolon, en ännu större mening.
. Punkt, en slutad mening.
= Stafwelsetecknet.
? Frågtecknet.
! Utropstecknet.
' Afkortningstecknet.
( ) Inslutningstecknet.
- Bindtecknet.
" Lântecknet utwisar, att någon annans ord anföras.
:,: Upprepningstecknet erinrar, att samma ord böra läsas två gånger.
§ Afdelningstecknet.

Anmärkningar wid Stafningen.

Ord kallas flera sammanlagda bokstäfwer, som hafwa någon bemärkelse.

Hwart ord har likaså många stafwelser som ſjelfljudande bokstäfwer.

I fler-

I flerstafwiga ord delas medljudande bokstäfverna efter ljudet eller uttalet, såsom: fa-der, him-mel, lång-tan.

Öfnings-exempel i Stafningen.

Ab, eb, ib, ob, ub, yb, åb, äb, öb.
Ba, be, bi, bo, bu, by, bå, bä, bö.
Ca, de, fi, go, hu, iy, kå, lå, mö.
Fra, fre, gni, gno, mu, ny, på, så, tö.

Gud är god.
Allt godt är af Gud.
Gud wet och ser allt.
Allt hwad Gud will, det sker.
Ett godt barn är Guds barn.
Af Guds råd sker allt det som sker.

Zoplåggnings- och Läs-exempel.

Her-rans fruk-tan är wis-he-tens be-gyn-nel-se.

Hwad du will, att an-dre sko-la gö-ra dig, det gör du ock dem.

Som man wän-jes i ung-do-men, så är man i ål-der-do-men.

Lätt-jan och få-fän-gan gif-wa an-led-ning till mån-ga la-ster.

Ett wist och dyg-digt barn är sin fa-ders glä-die och sin mo-ders å-ra. Men ett il-la ar-tadt barn är de-ras grä-mel-se och be-dröf-wel-se.

Den,

Den, ſom för-ſmå-dar den fat-ti-ga, han la-ſtar deß Ska-pa-re; men den, ſom för-bar-mar ſig öf-wer den fat-ti-ga, han å-rar Gud.

Gif akt på allt hwad du ſä-ger, och wet, att in-tet ord kan å-ter-ta-gas.

Den tank-lö-ſe lär alls-in-tet, och den la-te må-ſte li-da hun-ger.

Undfly ſådana nöjen, ſom efter en kort glädje åſtadkomma en långwarig ſorg.

Den ſin tunga bewarar, undgår mycken ångeſt.

Den, ſom en gång ſagt oſanning, tror man ej gerna en annan gång.

Den, ſom gräfwer en grop för en annan, faller ſielf lätt deri.

Tålamod öfwerwinner allt.

Efter ſlutadt arbete ſmakar hwilan wäl.

Allt har ſin tid.

Tillſtå dina fel, ſå förlåter man dig gerna.

Förſmåda icke den gråhåriga; ty du kan ock bliſwa gammal.

Onda exempel förderſwa goda ſeder.

När det går dig wäl, ſå beſinna, att det åter kan gå dig illa; och war derföre aldrig ſtolt. Går det dig illa, ſå tänk, att det åter kan gå dig wäl; och bliſ derföre icke förſagd.

Ehwad du gör, tänk alltid på ändan; ſå gör du aldrig illa.

Hwad

Hvad du i dag kan gö-ra, upp-ſkjut ic-ke tills i mor-gon; ty du vet ic-ke, om du då kan gö-ra det.

Om ett ar-be-te ic-ke ſtrax lyc-kas dig, ſå blif ic-ke der-fö-re mod-fälld; ty al-la ä-ro barn i bör-jan, och in-gen vin-ner full-kom-lig-het, ut-an flit och öf-ning.

Att va-ra dyg-dig, år båt-tre, ån att haf-va ett ſtort för-ſtånd; och ett godt ſam-ve-te år ſtör-re ſkatt, än de ſtör-ſta ri-ke-do-mar.

Den år vis, ſom ic-ke vill ve-ta mer, ån Gud ve-lat, att vi ſko-la ve-ta.

Det ſäkraſte medel till lycka är from-het och dygd. Blif dygdig och from, ſå har din lycka mera heder och beſtånd. Men blir ock icke lyckan din lott, ſå be-håller du likväl alltid, genom fromhet och dygd, ett nöjdt ſinne.

Tala och gör aldrig något, ſom du icke ville, att hela verlden ſkulle ſe och höra.

Den år ſtor, ſom är olycklig utan att förtjena det; den är liten, ſom är lycklig u an att vara vård ſin lycka.

Tänk aldrig, när du år allena, att du är enſam; Gud och ditt ſamvete äro alltid när dig.

Små lärerika Berättelser.

Det lydiga Barnet.

En gosse, som gerna åt äpplen, fann en gång några under ett träd. Han tog opp dem; men wågade icke åta dem, ehuru en piga i trägården gaf lof dertill.

Nej, sade barnet, jag måste först bedja mina föräldrar om lof; ty, utan deras tillstånd, will jag icke åta dessa äpplen.

Pigan sade, att de woro mogna, och kunde åtas utan fara. Ja, swarade barnet, men jag wågar ändå icke åta. Jag will hellre aldrig åta äpplen, än göra mot mina föräldrars befallning, ty jag skulle då begå ett stort fel.

Fadern kom under detta samtal i trägården. Barnet sprang genast till honom, och bad att få åta dessa äpplen. Nej, mitt barn, sade fadern, du bör icke åta sådan frukt, som du finner på marken. Det kan tilläfwentyrs en giftig mask eller eljest något orent hafwa kommit derpå, och blifwa dig skadligt. Men till belöning för din lydnad will jag låta gifwa dig några, som nyß blifwit plockade af trädet.

Det skedde. Barnet gladde sig åt sin lydnad, och fann det wara bäst, att i allt iakttaga sina föräldrars råd.

Ett Barn, hiertligen rördt öfwer erhållen förlåtelse.

Lilla Johan hade genom sin owarsamhet slagit sönder ett ganska wackert glas, på hwilket hans föräldrar satte mycket wärde.

Han

Han oroade sig mycket deröfwer; mera för det miſsnöjes skull, som han förorsakat sin Far, än för de förebråelser han hade att frukta. Hwad skall jag göra, sade han för sig sjelf, att kunna bättra denna min wårdslöshet?

Fadern, för hwilket allt blef berättadt, och som sjelf såg, wid inträdet i barnkammaren, barnets willrådighet och bedröfwelse, omfamnade det, i stället för att bannas, och sade: min son! war obekymrad om det sönderslagna glaset. Det war oförsigtigheten, som war wållande dertill. Jag will köpa ett nytt.

Johan tystnade i början; men sade sedan med tårar i ögonen: Ack hwilken god Far! I stället för de förebråelser jag förtjent, förlåter Ni mig, innan jag ännu hunnit bedja derom! Denna godhet, min kåraste Far, skall fördubbla min flit, att hädanefter alltid wara försigtig, och aldrig göra något, som kan förtörna er.

Huru lyckliga åro icke de barn, som bättra sig genom godhet!

Det wälgörande Barnet.

Ett barn mötte en gång en fattig gosse som gick på kryckor.

Barnet blef rördt öfwer denna bedröfliga syn, och frågade honom hwem han tillhörde. Gossen swarade: ingen; ty mina föräldrar åro långesedan döda.

Barnet frågade widare hwarifrån han dock fick sitt uppehälle. Gossen swarade: endast af Gud; Han förjer för mig, och förmår ömma hjertan att gifwa mig allmosor.

Dessa

Dessa ord, jemte gossens ömkeliga utseende, rörde så barnets hjerta, att det ej allenast gaf honom penningen, som det nyss fått af sin Far till belöning för sin flit, utan ock tog honom hem med sig, och bad sin Mor förbarma sig öfwer honom.

Den fattiga gossen utbrast i tårar öfwer barnets goda hjerta, och alla fägnade sig, som hörde detta.

Huru glädjefullt war det icke i synnerhet för deß Mor! Hon ansåg detta som ett godt förebud, att barnet med tiden skulle lefwa Gud till ära och sin nästa till gagn.

Hennes hopp slog ej heller felt. Det wälgörande barnet fick många wänner, blef lyckligt och hedradt, och ingen hwarken kunde eller wille afundas deröfwer.

Det enwisa Barnet.

Nej, jag will icke; jag gör det icke; nej, så sker det icke; swarade en gång ett barn sina föräldrar.

Detta hörde grannen, som i detsamma gick förbi.

Han kom bestört in i huset, och frågade, hwem den kunde wara, som wägade så tala med sina föräldrar.

Han fann då, att det war det barnet, som ofta kommit till honom, och fått så många gåfwor af honom.

Det är ett owärdigt barn, utbrast han helt förtörnad. Han wände det ryggen, och tillade: aldrig skall det hädanefter mer komma öfwer min tröskel; ja, hela staden skall få weta, att detta barn, om hwilket jag hyst så goda tankar uppfört sig så illa.

Saken blef snart bekant, och barnet af allt dygdigt folk föraktadt.

Det oförvägna Barnet.

Ingenting ligger föräldrar mer om hjertat, än deras barns helsa och välfärd.

Conrad förglömde ej sällan de ömmaste råd, och sökte ofta sitt nöje i det, som var honom strängt förbudet.

Allt ifrån hans spädaste barndom hade man bedt honom gå sakta, och aldrig springa för häftigt, på det han ej skulle falla. Icke-destomindre lopp han, och föll, och var sällan utan blånader och kulor i hufvudet.

Man förböd honom att gå ensam i trappona; men han gick likafullt, och var ofta i far att bryta armar och ben af sig.

Man hade väl hundra gånger sagt honom, at icke gå nära intill sjön eller annars något brant ställe. Han gjorde dock tvert emot, ehuru han flera gånger blifvit dragen ur vattnet.

En gång stod källaren öppen. *Conrad* kom springande, och föll hufvudstupa deri. Det var en synnerlig Guds försyn, att han i ett så grufligt fall icke slog ihjel sig; men begge benen blefvo afbrutna. — Man kan lätt föreställa sig den värk och pina han måste utstå. Men det värsta var, att skadan icke kunde botas. Han fick hela sin lifstid gå på kryckor.

O! huru ofta ångrade han nu, att han icke lydt sina föräldrar, utan genom sitt eget förvållande ådragit sig lyten, som följde honom ända till grafven.

Det lärgiriga Barnet.

Sofia frågade en gång sin Moder: hvart kommer jag, när jag går ur Staden? Hon svarade: på Malmen. — Och när jag kommit ut öfver Malmen? på Landsbygden.

Sofia begärde förklaring på allt, och frågade alltid å nyo: och hvart kommer jag sedan? och åter derifrån?

Modern sade henne, att hon sedan skulle komma från den ena Byn till den andra, ifrån den ena Staden till den andra, ifrån det ena Landet till det andra, tills hon stannade vid stranden af stora sjöar.

Det gifves då flera Länder? frågade *Sofia;* huru heta de? Modern svarade, att det gifves många flera Länder, än hon nu kunde uppräkna: och att hela vår Jord är indelad i fem så kallade Verldsdelar.

Huru heta dessa fem Verldsdelar? frågade *Sofia.* Modern berättade henne då, att de heta *Europa, Asien, Afrika, Amerika* och *Polynesien. Sofia* ville sedan veta, i hvilken Verldsdel vårt Land är beläget, och hvad det heter? Modern svarade, att det ligger i Europa, och heter *Sverige.* Hvilka Länder äro närmast till Sverige? frågade *Sofia.* Modern underrättade henne, att *Ryssland, Norrige, Danmark, Preussen* och *Tyskland* äro närmast.

Vidare frågade *Sofia,* huru många Städer äro i Sverige? Modern svarade: öfver ett hundrade, större och smärre. — Hvilken af dem är den förnämsta? — *Stockholm.* — Hvarföre just Stockholm? — Derföre, att ingen

ingen Stad i Riket är större, eller bättre bebyggd, och att Konungen der har sitt egentliga hemvist eller Residens.

Detta gaf den lärgiriga *Sofia* vidare anledning, att fråga efter Konungen och hela Konunga-Huset. Hon fick då underrättelse om alla de Kongl. Personerna, med förmaning, att alltid bedja Gud för Öfverheten och lyda Dess befallningar. Ja, sade hon, jag skall aldrig upphöra, att bedja Gud för en så mild och nådig Öfverhet.

Under samtalet frågade *Sofia* vidare, om allting i verlden alltid varit sådant, som det nu är? Modern berättade då, att verlden icke alltid varit, utan blifvit skapad af den Allsmäktiga Guden, och att många förändringar skett sedan den tiden.

Sofia ville veta några af dessa förändringar. Modern berättade henne då, huru hela verlden, för sin ondska och olydnad emot Gud, en gång blifvit fördränkt i en allmän flod, som kallas Syndafloden, och upprepade derjemte åtskilliga andra bland de förnämsta händelser ur Historien.

Sötaste Mor, ropade *Sofia:* hvar har Ni lärt det? Ur böcker, mitt barn, svarade hon. Ur böcker! utbrast *Sofia:* så gif mig snart alla de böcker, der sådant står.

Ja, sade Modern; men du bör först kunna rätt läsa, om du vill läsa och förstå dessa böcker.

Ack! ropade *Sofia*, jag vill använda all flit, att lära läsa.

Hon höll ord, och var snart i stånd, att sjelf skaffa sig många nyttiga kunskaper ur åtskilliga goda böcker.

Det gudfruktiga och förståndiga Barnet.

Lilla *Karin* såg dagligen sina föräldrar hålla sina bönstunder, och frågade dem, hvarföre de gjorde sådant? Man svarade henne: att det skedde för att tacka och bedja Gud, emedan Gud vore den, som skapat och uppehåller allting. Man förklarade för henne allt detta, så mycket hennes svaga förstånd kunde tillåta.

Sörjer då Gud äfven för små barn? frågade hon vidare. Man försäkrade henne, att Gud hade en synnerlig omvårdnad om dem.

Således, yttrade hon sig, är då äfven jag skyldig honom kärlek och tacksägelse; ty J, mina kära föräldrar, hafven lärt mig, att man bör vara tacksam emot alla, som göra oss godt, och jag känner äfven, att jag älskar eder, emedan J bevisen mig så mycket godt, och att jag med glädje derföre tackar eder.

Du har rätt, svarade de, och det så mycket mer, som vi sjelfve af Gud hafva allt det goda vi bevisa dig; och derom bedja vi Honom äfven dagligen.

Nå,

Nå, sade *Karin*, så kan äfven jag bedja Honom. Ack, huru mycket har jag icke att bedja af Honom! Men gifver Han mig då allt hvarom jag beder?

Föräldrarne sade: Om du förstode att alltid bedja Gud om det, som vore dig verkligen nyttigt; men nu beder du ofta om saker, som kunna vara dig skadliga. Icke en gång vi, dina föräldrar, eller andre mer till åren komne, veta alltid hvad oss godt är. Detta sökte de förklara genom särskilta exempel. *Karin* begrep det lätt; men frågade: hvad hon då kunde bedja af Gud?

De svarade henne: du kan bedja Gud om vishet, förstånd samt ett godt och fromt hjerta. I afseende på allt det öfriga måste du bedja Gud, att endast gifva dig, hvad Han sjelf finner godt och nyttigt.

Det gjorde hon; arbetade ständigt på sin förbättring, och tilltog dagligen i visdom och dygd, så att hon omsider uppfyllde sina föräldrars hopp, blef älskansvärd för alla, och utmärktes genom de tydligaste bevis af Guds nåd och välsignelse.

Det eftertänksamma Barnet.

Aurora, en rik och förnäm Fru, hade tvenne söner, *Fridolf* och *Albrekt*, hvilka

hon med all omsorg uppfostrade, att blifva gudfruktige, redlige och nyttige medborgare. Från deras första ålder sökte hon utröna deras sinnelag, och lämpade deretter sina förmaningar. Under deras menlösa lekar gaf hon mest akt på deras upplörande, som då var minst tvunget.

Hon fann *Fridolf* mera eftertänksam, och *Albrekt* mera yr.

En dag hade de fått frihet, att tillbringa sina lekstunder med *Teodor*, en sedig gosse, af samma ålder, uppfödd icke långt derifrån, af fattiga, men hederliga föräldrar.

Fridolf och *Teodor* kommo ganska väl öfverens; men *Albrekt* ville kufva dem begge.

I synnerhet tog han sig välde öfver *Teodor*, och ansåg honom böra gifva efter i allt, emedan han var sämre klädd. De hade företagit sig att bygga ett litet hus, hvartill fattades några stenar, som skulle hämtas ett stycke derifrån. *Albrekt* befallte, och *Teodor* lydde. Men då han skulle bära fram stenarna, märkte han, att hans kläder blefvo smutsade. Jag kan ej, sade han, ty mina kläder fläckas, och när jag kommer hem, får jag bannor af min Mor. *Albrekt* gillade icke denna ursäkt, utan började knota på *Teodor*, och förebrå honom hans motvilja.

Du har orätt, min Bror, sade *Fridolf*. Om du ej sjelf kan framskaffa dessa stenar, utan att orena dina kläder, bör du icke heller truga *Teodor* dertill. Han har en mor att lyda, så väl som du och jag. Vi hafva icke heller minsta rätt att befalla, än mindre

att

att förakta honom. Mins, hvad vår mor sagt oss: att man aldrig bör förakta någon menniska af ringare stånd.

Aurora stod icke långt ifrån, och såg hela förloppet häraf. Hon framkallade alla tre barnen; berömde *Teodors* aktsamhet, och gaf *Fridolf* en skänk, för det han på ett så beskedligt sätt sökt rätta sin bror, och föra honom till eftertanka. Deremot förmanade hon *Albrekt*, att vara mera foglig, och besinna, att denne *Teodor*, genom dygd och flit, med tiden kunde skaffa sig kunskaper och snillegåfvor, som öfvergå alla lyckans förmåner. Försynen, sade hon, kan så skicka, att han blir för dig en äfven så oumbärlig vän, som du nu tycker, att han endast är skapad att lyda dina befallningar. *Albrekt* blef tyst, och liksom rörd till någon öfvertygelse om dessa sanningar.

Om Åskan.

Lars arbetade en gång ute på fältet tillika med *Vilhelm*, då ett åskväder uppkom, med häftigt dunder och blixt. *Lars* sade då till *Vilhelm:* kom låt oss springa, der står ett ihåligt träd, der vi kunna gömma oss för faran. *Vilhelm* svarade: nej, så oförsandig är jag icke. Vid åskdunder är man bäst säker om sitt lif under sådana träd som det-

ta, hvilket ofvantill är förtorkadt samt högt och spetsigt; ty det är just vid dessa som åskan merendels slår ned. Åskan är en Guds välgerning, som rensar luften och gör landet fruktbärande, medelst ett svalkande regn. Om jag ock blir något våt, så torkas mina kläder snart, och under fri himmel är mindre fara, än under ett ihåligt träd. Och menar du, om Gud hade beslutit min död, att jag då, genom undanflykt till ett träd, kunde fria mig derifrån?

Lars, som, med all den uppmärksamhet hans rädsla kunde tillåta, alhörde dessa *Vilhelms* förnuftiga tankar, beslöt ändtligen att blifva qvar på fältet hos honom.

Medan de ännu talade härom, slog åskan ned och krossade just det trädet, under hvilket *Lars* velat gömma sig. Då fattade han *Vilhelm* om halsen och sade, under glädje- och tacksamhets-tårar: «Min kära *Vilhelm!* du har räddat mitt lif». Till en del kan det väl så vara, svarade *Vilhelm;* dock har du äfven så mycket att derföre tacka dig sjelf, emedan du följde min välmenta föreställning.

Fruktan ökar alltid faran. Den rädde lider dubbelt. Han oroar sig både af en verklig och af en inbillad fara. Förskräckelsen hindrar honom både att uppfinna och att rätt nyttja de medel, som tilläfventyrs kunna vara att tillgå.

Om Solglas.

En vacker vårdag sken solen ganska klart in i skolrummet. Skolbarnen hade samma dag igenom deras uppmärksamhet gjort sin Lärare mycket nöje, och han ville derföre, till deras uppmuntran, roa dem en liten stund.

Han tog ett Solglas i handen, och sade: Tron i väl, mina barn, att jag, oaktadt ingen eld är här i rummet, skall med tillhjelp af detta glas kunna antända ett stycke fnöske? Derpå gick han till fönstret och lät solstrålarna på ett visst afstånd falla genom glaset på fnösket, som strax fattade eld.

Ett af barnen, som var ibland de mest eftertänksamma, sade: min kära Lärmästare, i sjelfva glaset är väl ingen eld, utan det måste vara Solen som nu bränner? Du har rätt, svarade Läraren; glaset är allenast ett hjelpmedel, eller en medelorsak dertill. Det samlar solstrålarna i en punkt, då det blifvit slipadt i en viss form. Men hvilken af eder har märkt, hvad som vidare är nödigt att iakttaga, om det skall antända?

Barnen började då gissa på alla möjliga sätt, än att det, än att ett annat vore dertill nödigt. Läraren sade: att gissa sig fram i sådana saker, der undersökning och uppmärksamhet fordras, duger icke. Jag vill dock nu tydligen underrätta Eder härom. Man bör hålla glaset på ett visst afstånd ifrån ämnet som skall antändas, såsom J här sjelfve kunnen se, så framt de derigenom fallande solstrålar skola kunna åstadkomma någon eld,

Men jag vill underrätta er om ännu en fördel af sådana glas, som äro slipade på lika sätt som detta. Allt hvad man ser genom ett sådant glas, visar sig för våra ögon större än det verkligen är, och det kunnen J sjelfve finna af bokstäfverna i denna bok, när J sen på dem genom glaset.

Vi hafva äfven mindre och på annat sätt slipade glas. Genom en sort kan man tydligen och redigt se ganska små ting, som eljest icke med blotta ögonen kunna åtskiljas eller märkas; dessa kallas *Mikroskop* eller *Förstoringsglas*. En annan sort föreställer långt bort aflägsna föremål, antingen på himmelen eller jorden, på ett närmare håll, och så att man med mera noggranhet kan betrakta dem, än utan tillhjelp af dessa glas; och dessa kallas *Tuber* eller *Kikare*.

Då frågade barnen, om icke våra så kallade glasögon voro sådana glas? Hvarpå Läraren svarade nej, och visade dem skillnaden i slipningen, att glasögon nemligen äro slipade lika tjocka öfver allt; solglas deremot äro midtpå tjockare än vid kanterna. Glasögon, tillade han, tjena allenast dem som hafva en försvagad syn, at bättre kunna se det, som är på nära håll. För dem åter, som hafva skarp syn, göra de föremålen mörkare.

J, mina barn, som hafven friska ögon, och kunnen se mycket bättre än många andra, ehuru de betjena sig af dessa glas, förgäten aldrig att tacka Gud för en sådan skänk, hvarigenom J med förnöjelse kunnen skåda Hans förträffliga verk, som här öfverallt omgifva

gifva er: och framför allt, synden icke med edra ögon.

Huru kan man synda med ögonen? frågade barnen. På mångahanda sätt, svarade Läraren; men förnämligast om man gerna ser något sådant, som är oanständigt och olofligt.

Om Magneten.

En Far lofvade en gång att visa sina barn en artig syn. Först tog han en Magnet i handen, intill hvilken han lät en af barnen hålla en liten nyckel, som strax blef qvarhängande. Sedan utströdde han jernfilspån på ett slätt bord, hvarefter han förde den med jernband omslagna magnetstenen fram och tillbaka tätt under bordskifvan, då filspånen i detsamma började liksom dansa och löpa hit och dit på bordet.

Häröfver förundrade sig barnen ganska mycket, och bådo Fadern vara så god och förklara orsaken till allt detta. Det kan jag icke, mina barn, svarade Fadern; men det kan jag likväl försäkra er, att det icke är något trolleri, utan har sin grund i magnetens natur. Att magneten är verkligen orsaken dertill, att filspån på detta sätt rör sig, det sen och medgifven J, så mycket mer, som samma verkan alltid visar sig, antingen jag eller någon

gon annan håller magneten. Så ofta J derföre framdeles fån se något hända, hvars orsak J ej kunnen begripa, tänken då på magneten och akten eder för all vidskepelse.

Jag hade likväl hellre önskat, fortfor Fadern, att J frågat mig något om magnetens nytta, hvilken är mångfaldig. Dess förnämsta egenskap är, att om en nålsudd bestrykes med magnet, vänder den sig alltid mot norden, så snart nålen midtpå så lägges på en upprättstående stift af messing, att hon obehindrad kan vända sig omkring, och hvilket allt J kunnen bäst utröna af närvarande Kompass. J mågen vända honom huru J viljen, så skolen J ändå finna, att den deri liggande och med magnet bestrukna nålens spets alltid vänder sig emot Norden. Det är en sådan Kompass sjöfarande nyttja för att finna vägen på det stora Verldshafvet, och hvarigenom de kunna uppsöka de mest aflägsna länder. Det är förnämligast genom Kompassen som sjöfarten kommit i flor, och hvarigenom menniskor sedermera nästan ifrån alla orter i verlden lärt känna hvarandra. De handla, det vill säga, de göra utbyte af sådana varor, som de å ömse sidor kunna äga till öfverflöd, eller ock betala de dem med penningar. Dessa varor, hvilka ofta äro rätt tunga, kunna med mycket större beqvämlighet föras sjöledes, än öfver land. Ty på ett enda stort skepp kan föras mer än på tusen vagnar, om än hvar och en vore bespänd med flera par hästar.

Också hafva vi nu, sedan sjöfarten genom

nom denna uppfinning blifvit mer utvidgad, fått lära oss känna Guds härlighet i skapelsen vida bättre än förut, då vi icke utan mycken svårighet kunde besöka främmande länder. Sen, kära barn, på detta och på många andra sätt är denna annars för vårt öga så föga ansenliga sten, som vi kalla Magnet, nyttig för menniskan.

Barnen gladde sig icke litet öfver denna underrättelse, och Fadern påminte dem att tacka Gud, som nedlagt i sina skapade verk så förundransvärda egenskaper, samt tillika begåfvat menniskan med förnuft, att kunna begagna sig deraf. De anhöllo ändtligen hos sin far, att han som oftast ville gifva dem så förnöjande lärdomar.

Huru går det till? frågar den nygirige. Men hvartill gagnar det? eller huru kan jag bruka detta? så frågar den vettgirige, eller den som gerna vill blifva en förståndig och skicklig man.

Om Sädesväxten.

Allt som växer eller blifver större, måste nödvändigt hafva sin näring. Sjelfva jorden har sådana näringsämnen i sig, hvaraf plantor växa. Dessa ämnen skulle dock snart förtäras af växterna, så framt icke denna förlust beständigt

beständigt ersattes af luft, dagg och regn m. m. Förnämligast blir dock jorden fruktbärande genom landtmannens trägna ans och arbete, medelst gräfning och plöjning, då sådant sker på sin behöriga tid.

Gödsel bidrager ock mycket dertill: den är oljaktig och saltaktig; deraf uppkommer dess lukt, och af förruttnelsen dess värma. Gödsel bör vara så tillredd och sammanbrunnen, att den låter jemt utbreda sig öfverallt. Ganska mycket bidrager ock till en god växt, om man sorgfälligt rensar åkerfältet ifrån ogräs. Äfven måste man icke flera år efter hvarandra beså samma åker med ett och samma sädesslag.

Ogräset är af den beskaffenhet, att det sår sig sjelft, och är af åtskilliga sorter, såsom: Klint, Landhafra, Tistel, Qvickrot, m. m., hvilket, sedan det slagit rötter, utsprider sig vidtomkring hela fältet. Som ogräset växer ganska fort och drager till sig jordens must, så skadar det mycket de ännu späda sädesplantorna, hvilka härigenom snart kunna blifva förqväfda. Man måste derföre sorgfälligt bemöda sig att befria åkern derifrån, och blir det arbete, som härpå nedlägges, ej olönt.

Icke har en landtman fått allt hvad han kunnat vänta, då hans skörd gifver honom blott fjerde eller femte kornet mot hans utsäde; utan han kan genom idoghet och väl använd flit så uppbruka sin åker, att den gifver till tionde kornet, och ännu mer. Det är icke åkerfältets utvidgning, utan snarare dess förbättring, som utgör en förståndig landtbrukares

brukares förnämsta omsorg, och härigenom vinner han, med lika mycken tidspillan, med lika många arbetare och dragare, samt af ett lika utsäde, en vida större skörd.

Den flitigaste och förståndigaste äger gemenligen Guds välsignelse; ty häftiga hagelskurar, vattenflöden, långvarig och brännande torka, eldsvådor, krig och boskapssjuka, äro ovanligare händelser, hvilka träffa så väl den försumliga, som flitiga arbetaren. Ofta klagar landtmannen: Gud har icke välsignat min skörd, då han likväl borde säga: jag har varit lat och oförståndig; jag har icke rätt skött min åker; jag har besått honom med ett slött sädeskorn; jag har bestrött honom med en icke nog sammanbrunnen och väl tillredd gödsel; jag uppkörde icke mit trädesgärde i rätt tid; jag har icke nog dikat och besörjt om vattnets behöriga afledning, m. m.

Gud välsignar genom medel. Den som icke vill bruka de rätta medel Gud gifvit oss i händerna, för att erhålla Hans välsignelse, han bör icke undra att han saknar den.

Om Jord-Globen.

Omgifves jorden på alla sidor af Himmel? frågade en gång ett barn sin Lärare. På visst sätt

sätt, svarade Läraren; likväl icke så, som ett nötskal omgifver sin kärna; ty Himmelen är icke någon fast kropp, fast den ser så ut för våra ögon. Han består af ingenting annat än luft, hvaraf allting bäres och omgifves.

Barnet. Huru kan då Jorden, som likväl är så stor och tung, uppbäras af luften, då en fjäder, som är så lätt, ej kan länge hållas uppe, utan genast nedfaller?

Läraren. Jag undrar alldeles icke, att du framställer en sådan fråga, så länge du icke känner det, hvarom jag nu vill underrätta dig. Gud har nedlagt hos alla skapade ting en allmän egenskap, enligt hvilken hvart och ett oupphörligt sträfvar att komma närmare medelpunkten af den Verldskropp, till hvilken det hör. Denna egenskap kallas *Tyngdkraft.* En sten t. ex. må kastas uppåt med all möjlig styrka, så upphör han likväl omsider att stiga högre, och återfaller till jorden. Hvad tycker du väl, mitt barn, att ett så ringa och obetydligt exempel är tillräckligt att erinra oss om en så vigtig lära.

Barnet. Nu erfar jag i sjelfva verket, att undervisningen gör oss förståndiga; ty nu har jag fått ett vida redigare begrepp om ganska många orsaker och verkningar i naturen, än jag hade förut, och det blott igenom detta exempel. Men ännu en fråga: är jorden rund, eller är hon kantig?

Läraren. Här ser du ett med konst förfärdigadt Jordklot, det vi annars kalla *Glob,* med hvars tillhjelp du i dina tankar alltför lätt kan föreställa dig jordens hela yttre skap-

nad

nad. Jordens yta är väl icke så jemn och slät, som du finner globens vara; ty du vet att på jorden finnes både berg och dalar. Men då vi betrakta jorden i sitt hela, försvinna liksom för våra tankar dessa höjder och dälder; ty om det vore möjligt att utvälja oss ett sådant ställe, hvarifrån vi kunde öfverse hela jorden på lika sätt, som vi nu skåda denna glob, så skulle vi föga märka denna obetydliga ojemnhet, som kan finnas på dess yta. Och för öfrigt kunna vi ju med samma skäl säga, att jorden är rund, ehuru der finnas några upphöjningar, såsom vi i allmänhet säga, att ett klot är rundt, ehuru derpå ofta finnas håligheter eller ojemnheter.

Barnet. Hvaraf komma dag och natt?

Läraren. Deraf, att jorden vänder sig omkring en gång om dygnet: och så ofta den sidan af jorden, der vi bo, är vänd åt solen, hafva vi dag; men deremot natt, så snart den vänder sig från solen. Detta vill jag tydligen visa dig med tillhjelp af denna glob; då jag ställer honom i solen och vänder honom långsamt omkring. Alla de länder, på hvilka hon nu ej kan skina, hafva natt.

Barnet. Hvilken obegripligt stor vishet har icke Gud ådagalagt genom verldsbyggnaden!

Läraren. Det är sägnande at höra dig opåmint yttra en så vacker tanke, ehuru den alltid är billig, så snart man betraktar något af Guds dråpliga verk i naturen. Sök derföre ofta din uppbyggelse på sådant sätt. Huru lätt blir det icke för dig nu, att både fatta och tro all den förträffliga beskrifning om Guds härlighet och vishet, som vi läsa i Bibeln? Och

denna öfvertygelſe ſkall likſom förbereda dig, att fåtta ett otvifvelaktigt förtroende till de öfriga ſanningar, ſom der finnas uppenbarade, rörande alla de nådesanſtalter Gud vidtagit att göra menniſkan evigt lyckſalig.

Pſ. 74: 16. *Dag och natt äro dina, o Gud! Du gör, att både ſol och ſtjernor ſitt viſſa lopp hafva.*

En kort Underrättelſe om Verlden.

Vid början af en klar ſommarnatt, ſatt en Fader med ſin Son på trappan utanför ſitt hus. Ack! min Far, ſade gosſen, aldrig har jag ſett himmelen vara ſå vacker, ſom den nu är.

Fadern. Och likväl är du tolf år gammal, och har ſåledes redan öfverleſvat rätt många lika klara och vackra nätter ſom denna.

Vilhelm. Det är ſant, men jag har aldrig förut gifvit akt derpå.

Fadern. Ja, deri ligger orſaken, min ſon. David har ſåledes rätt, då han ſäger: *Stora äro Herrens verk; den, ſom uppå dem aktar, han hafver luſt deraf.* Pſ. 111: 2.

Vilhelm. Jag ſkall hädanefter vara rätt uppmärkſam på allt hvad Gud har ſkapat, för att derigenom lära både rätt känna och rätt älſka Honom. Men, min Far vet ju ſå mycket godt; be-

berätta mig något om Himmelen och Jorden, och ſäg mig hvad Stjernorna egentligen äro?

Fadern. Allt detta ſammantaget kalla vi Verld. När någon derföre brukar ordet Verld, ſå menar han allt det ſynbara, ſom Gud har ſkapat.

Vilhelm. Kunna vi känna allt hvad Gud har ſkapat, min Far?

Fadern. Nej icke allt. Mycket är ſynligt; men ockſå mycket är oſynligt. *Synligt* kalla vi egenteligen det ſom kan *ſes;* men äfven i allmänhet allt det, om hvilket vi, med tillhjelp af någotdera af våra fem utvertes ſinnen, kunna fatta något begrepp, ſåſom t. ex. allt hvad vi med ögonen kunna ſe, med öronen höra, med känſeln, lukten eller ſmaken ſkönja. Dock härom vidare en annan gång. Nu vilja vi tala om Stjernorna, hvilka du ſer ſå glimma. Somliga af dem hafva ſitt eget ljus, likſom vår Sol, och deſſa kallas *Fixſtjernor;* andra åter äro i ſig ſjelfva mörka kroppar, likſom vår Jord, och lyſa allenaſt med ett af Solen lånt ſken; deſſa kallas *Planeter.* Hvar Fixſtjerna har flera ſådana Planeter omkring ſig, hvilka den upplyſer, och hvilka tillſammanſtagna med ſin Fixſtjerna eller Sol, utgöra ett helt, likſom flere lemmar utgöra en kropp; och detta kalla vi *Sol-Syſtem.* Vår Sol, ſom ock är en af deſſa Fixſtjernor, har äfven flera Planeter omkring ſig, bland hvilka Månen är för oſs den bäſt bekanta, och hvilken är oſs ſå nära, att han viſſa tider upplyſer våra nätter.

Vilhelm. Huru ſtor är väl en ſådan Stjerna?

Fadern. De ſkola vara ganſka ſtora, och

mycket ſtörre än vår jord, ſäga de, ſom förſtå att göra ſådana uträkningar. Vår Jord är äfven en ſådan Planet, och måſte för invånarne i Månen hafva ett lika utſeende, ſom denne för oſs.

Vilhelm. Hvad ſäger min Far, gifvas inbyggare i Månen?

Fadern. Vi hafva flera än ett ſkäl till denna förmodan, ſå vida Månen i många affeenden liknar vår jord; men jag kan icke beſkrifva deſs invånare för dig.

Vilhelm. Huru ſtor är då vår Jord?

Fadern. Vet du huru mycken tid fordras för att gå en mil?

Vilhelm. Å ja, min Far! man går gemenligen väl två timmar, då man ſäger ſig hafva gått en mil.

Fadern. Nå, då lär du förſtå mig, när jag ſäger, att vår Jord är 3751 mil i omkrets.

Vilhelm. Då är hon ju ganſka ſtor. Stjernorna deremot äro ju mycket ſmå; Solen är knappt ſå ſtor ſom urtaflan på vårt kyrktorn.

Fadern. Du bedrager dig alltför mycket, om du tror ſådant. Af alla de ſtjernor du nu ſer, äro de ganſka få, ſom icke äro mycket ſtörre än vår jord. Men emedan de äro ſå vida aflägsna från oſs; ſynas de för våra ögon mindre, än de verkligen äro. Du talade om urtaflan på vårt kyrktorn. Juſt på detta exempel vill jag i morgon leda dina tankar, för att derigenom få tillfälle viſa dig, att hvart ting, då det betraktas på afſtånd, ſer mindre ut, än då det ſes på nära håll.

Vilhelm. Ack, min Far, förlåt mig, att jag ännu gör en fråga. Hafva alla menniſkor på jorden lika utſeende ſom vi?

Fa-

Fadern. Om denna ſak ſkola vi tala vid förſta lägliga tillfälle. Låtom oſs nu gå till ſängs; ty det börjar blifva nog ſent på natten. Dock kan det aldrig blifva ſå ſent för oſs, att vi böra gå till hvila, innan vi uppſändt tackſamma ſuckar till Allmaktens Herre, ſom genom ſina ſkapade verk låtit oſs känna huru ſtor, huru god Han är.

Om Jorden och de ſkapade ting, ſom der finnas.

Vilhelm. Det hade jag aldrig kunnat tro, att urtaflan på vårt kyrktorn ſkulle vara ſå ſtor, ſom jag nu funnit den vara, ſedan jag fått ſe henne på nära håll. Nu tror jag alltför väl det min Far ſiſt berättade mig om ſolen, månen och ſtjernorna. Men, min Far lofvade ju beſvara den frågan: Om alla menniſkor, ſom bo på jorden, ſe ut lika ſom vi?

Fadern. Likſom i vår trägård finnas olika växter af en och ſamma art, t. ex. Päron; äfvenſå gifvas olika menniſkor. För att åtſkilja dem, har man tagit färgen på deras hud till kännemärke; ty det gifves både hvita, ſvarta och kopparfärgade menniſkor. Det finnes väl äfven menniſkor af annat utſeende, om hvilka man har ſvårt att ſäga, om icke deras färg och andra färſkilta omſtändigheter äro ett ſlags ſjukdom; dock äro deſſa ſå ſällſynta, att man deraf ej kan göra något ſärſkilt ſlägte. Somliga och i ſynnerhet de ſvarta, haſva alla ett kort och kruſigt hår, likſom ullen på ett ſvart får.

Vilhelm. Om jag ſkulle få ſe ſådant folk, få ſprang jag lång väg och gömde mig.

Fadern. Hvarföre det? Äfven få väl ibland dem gifves beſkedligt folk och trogna Guds vänner, ſom ibland oſs, hvilket du kan finna af Bibeln.

Vilhelm. Ja, jag kommer nu ihåg det ſpråket, min Far: *Att hos Gud är intet anſeende till perſonen; utan ibland allahanda folk, hvilken Honom fruktar, och gör rätt och väl, han är Honom täck.* Men detta folk måſte väl bo långt bort? Var god och berätta något om deras land.

Fadern. Om du allenaſt noga vill lägga på minnet; ſå ſkall jag härom gifva dig ett redigt begrepp.

Den delen af ſkapelſe-verket, eller den Planeten, på hvilken vi bo, kallas Jord. På denna jord finnes dels faſt land, dels vatten; och ſå vida vi hafva oſs bekant, är det mera vatten än land. Faſta landet är fördeladt i fem delar, hvilka man, för mera redighets ſkull, hvar för ſig gifvit viſſa namn.

Vilhelm. Min Far har längeſedan ſagt mig i hvilken af deſſa delar vi bo; men i hvilken bo de ſvarta och kopparfärgade menniſkorna?

Fadern. De fleſta af dem, ſom bo i *Aſien*, äro hvita, näſtan ſom Européerne. De åter, ſom bo i *Afrika*, äro näſtan alla ſvarta; äfven ſom de, hvilka bo i *Amerika*, äro till ſtörſta delen kopparfärgade. Äniſkönt deſſe verldsdelar äro ſtörre öar, kringflutne af vatten, gifvas dock älven ſmärre öar, hvilka, i anſeende till deras nära gemenſkap med någondera af de förutnämda ſtora verldsdelar, räknas till dem.

Vilhelm. Det ſkall ju finnas ſtora fiſkar i hafvet, min Far?

Fa-

Fadern. Så i vattnet ſom på landet finnas åtſkilliga ſlags djur, både ſtora och ſmå. Tror du väl, att i hafvet gifvas djur, ſom både äro längre och tjockare än den ſtörſta ek? ibland hvilka vi räkna *Hvalfiſkar* och andra ſtora hafsdjur. På landet är *Elefanten* det ſtörſta djur, ſom finnes. Han kan på ſin rygg bära till och med ett litet hus, der 30 man kunna rymmas. Ibland foglarna är *Strutſen* den ſtörſta, hvilken till utſeendet är ſtor ſom en karl till häſt.

Vilhelm. Om någon annan hade berättat mig allt detta, ſå ſkulle jag haft mycket betänkande vid att tro det; men jag vet, att min Far aldrig talar annat än det ſom är ſanning.

Fadern. Det gifves äfven ſmå djur, ja ſå ſmå, att de äro tuſen gånger mindre än en Mal, och hvilka ſåledes måſte hafva ännu mindre lemmar än denna deras lilla kropp; men ehuru ſå ſmå, äro deſſa lemmar dock ſå ordentligt ſammanſatta, att hvar och en i ſin mån är ſvarande mot kroppens ſtorlek.

Vilhelm. Min far lär denna gången vilja ſätta mig på prof. Huru kunna menniſkor ſe ſådana djur? och hvad mera är, huru kunna de urſkilja deras lemmar? Att på ſådant ſätt underſöka en Mal, dertill måſte fordras ganſka goda ögon, och likväl ſkola deſſa vara ſå många gånger mindre.

Fadern. Min kära ſon! erinra dig nu berättelſen om ſolen och ſtjernorna, hvilka du anſåg för ſå ſmå; och ditt omdöme i närvarande ſak ſkall ſtrax blifva beſkedligare. Att det är ſant allt hvad jag ſagt, derom förſäkrar jag dig; ty hvarföre ſkulle jag ſkämta, när min af-

ſigt är att underviſa dig? det ſkulle ju ſnart kunna både hindra och ſkada dig. Förgäfves bjuder man till att ſe deſſa djur med blotta ögat, och än mindre kan man dermed urſkilja deras ſmå lemmar; men man har uppfunnit en konſt, att ſlipa glas på ett ſådant ſätt, att allt hvad man derigenom ſer, viſar ſig för ögat tuſen gånger ſtörre, än det i ſig ſjelf verkligen är.

Vilhelm. Det är en förträfflig uppfinning! Men, min Far, huru mäktig, huru vis, huru härlig måſte icke Gud vara, igenom hvars hand allt detta, både ſmått och ſtort, är danadt! Huru oräkneliga äro icke alla Hans verk! Vi måſte ſäkert icke ännu känna dem alla. Nu tror jag viſst, att det kan gifvas lefvande och förnuftiga varelſer äfven i ſtjernorna.

Fadern. Ja, min ſon, allenaſt vi blifva fromme, ſå ſkall det utan tvifvel, efter döden, blifva vårt gemenſamma göremål med deſſa, att icke allenaſt vida bättre, än på denna ſidan om grafven, lära oſs känna Guds oräkneliga verk, utan äfven, fulle af vördnadsfull förundran, inſtämma med alla heliga Englar och ſaliga, i deras eviga fröjdefånger till det Gudomliga Majeſtätets ära och lof.

Vilhelm. Ack, min Far, jag vill ock blifva rätt from. Om jag ändå redan vore död, ſå ſåge jag nu allt detta, och deltoge redan i all denna härlighet.

Fadern. Nej, min ſon, det vore att alltför mycket fela mot Gud, om man önſkade ſig döden förr, än Han behagade. Du måſte förſt här uppfylla det vigtiga ändamål, hvarföre Han ſatt dig hit i verlden, och ſåledes äfven va-

vara trogen och flitig i ditt kall; ty allenaſt ſådane ſkola en gång få höra denna fröjdefulla tillſägelſe: *Du gode och trogne tjenare, öfver ett ringa ting hafver du varit trogen; jag ſkall ſätta dig öfver mycket: gack in i din Herres glädje.* Math. 25: 21.

Ett barn, ſom fruktar Gud och lyder mor och far,
Det allrabäſta hopp om all ſin framtid har.
Likt blomman i ſin vår, hvars knopp ſkall frukter bära,
Deſs ålder blir beprydd af dygd och vett och ära.

****

Det kallas *dygd*, att kunna ſtyra
Sitt onda hjerta och begär.
Det kallas *vett*, att utan yra
Se hvad ſom godt, hvad ſkadligt är.
Att dygd med kunſkap ſammanpara
Förſtåndig, from och redlig vara,
En ſann och verklig *dra* gör.
Det låter ſtort hvad lyckan länar,
Men äran, ſom man ſjelf förtjenar,
Långt öfver lyckan ſkattas bör.

****

Tiden väl må flygtig heta.
Intet fins, ſom flyr ſå ſnart.
Lycklig den, ſom rätt kan veta
Att dra nytta af hans fart.
Lär, min vän! att akta tiden,
Meſt i dina blomſtrings-år,

Att, då ſommarn är förliden,
Du af höſten glädje får.

****

Mät ej tiden efter dagar;
Räkna blott hvad godt du gör,
Som i kraft af dygdens lagar,
Till din ålders pligter hör.
Tiden till din pröfning gifver
Mycket ſom du än ej ſett.
Hvar minut en proftid blifver
För ditt hjerta och ditt vett.

****

Att äga allt hvad man behöfver,
Bör anſes för en lycklig lott.
Men mången fått långt mer deröfver,
Och gör dock ej deſs mera godt.
En girig ſina ſkatter vänder,
Och ſniken för att ſamla fler,
Han fattigdomens armod ſer,
Der dygden med två toma händer
Om några öfverlefvor ber;
Han äger allt, men intet ger.

Då Girigheten ſinnet dårar,
Det ſällan rörs af andras nöd,
Som ädla hjertan alltid ſårar.
Hvad gagnar lyckans öfverflöd.
Med menſklighetens tårar?

Andra Delen.

Kort Sammandrag af Christendomskunskapen.

I. Barn-Frågor

öfwer

de angelägnaste stycken i Christendoms-kunskapen.

1) För de mindre Barnen.

1. Hwad är du?

En menniska.

2. Hwem har skapat dig?

Gud.

3. Hwad har Gud gifwit menniskan i skapelsen?

En kropp, som en gång dör, och en förnuftig själ, som aldrig dör.

4. Hwem är Gud?

Himmelens och Jordens Skapare och Herre, af hwilken allt godt kommer.

5. Har Gud skapat allt som är till?

Ja.

6. Men har Gud äfwen omsorg om allt, hwad Han skapat.

Ja.

7. Hwem har du att tacka för allt godt, som du äger och får?

Gud.

8. Will

8. Will Gud gerna göra dig godt?

Ja; det är Hans största lust.

9. Huru wet du det?

Just deraf, att Han skapat mig och alla andra ting till min och andra menniskors nytta.

10. Men förtjenar du, att Gud gör dig godt?

Jag kan wißt icke förtjena det allraminsta.

11. Hwarföre förtjenar du icke, att Gud gör dig godt?

Jag kan aldrig göra Gud något godt, men gör beklagligen mycket ondt Honom emot.

12. Huru kallas det onda, som du gör?

Synd.

13. Hwad är Synd?

Allt som är emot det Gud will.

14. Hwaraf kan du märka att du syndar?

Af min böjelse till enwishet, olydnad och andra oarter, som finnas hos mig, allt sedan jag blef född.

15. Syndar du endaft då, når du talar och gör illa?

Nej; äfwen då når jag tänker och will illa.

16. Wet Gud allt hwad du gör?

Ja; ingenting är eller kan wara Honom obekant.

17. Huru anser då Gud dina synder?

Med mißhag; ty Gud kan wißt icke hafwa något behag till synden.

18. Kan Gud också straffa dig, når du syndar emot Honom?

Wißt kan Han; ty Han förmår allt.

19. För

19. För hwars ſkull will ändå Gud förlåta dig dina ſynder, och göra dig godt?

För min Frälſares ſkull.

20. Hwem är din Frälſare?

Jeſus Chriſtus.

21. Hwad har då Jeſus gjort, att Gud för Hans ſkull will förlåta dig dina ſynder, och, faſtän du ſyndat, göra dig godt?

Han har i mitt ſtälle och för min ſkull gjort, hwad jag bort göra, och lidit hwad jag bort lida.

22. När blef du förſt delagtig af det, ſom Jeſus för dig har gjort och lidit?

I min Döpelſe.

23. Hwad ſkedde då med dig?

Gud tog mig till ſitt barn, och lofwade att alltid göra ſitt barn godt.

24. Hwad blef din ſkyldighet deremot?

Att wara Gud och min Frälſare Jeſum i hela min lifstid trogen och lydig.

25. Men när du ſå icke gjort, huru kan då Gud för Jeſu ſkull göra dig godt?

Jo; när jag uppriktigt ångrar mina ſynder, beder Gud om nåd och förlåtelſe för Jeſu ſkull, och allwarligt ſöker bättra mitt lefwerne, då kan och will Han ändå göra mig godt.

26. Kan du göra det af dig ſjelf?

Nej; det kan jag icke. Gud ſjelf måſte göra mig dertill ſkicklig.

27. Will Gud det?

Ja; wißt will Han.

28. Hwad

28. Hwad bör du derföre iakttaga?

Jag bör bedja Gud om ett förbättradt sinne.

29. När Gud förlåtit dig hwad du felat, huru bör du sedan skicka dig emot Honom?

Jag bör lyda Gud i allt hwad Han will, och noga akta mig att icke mer göra så illa.

30. Hwad är det, som Gud will, och du bör göra?

Att älska Honom öfwer allting, och andra menniskor som mig sjelf.

31. Huru skall det blifwa möjligt för dig?

Jag bör beflita mig att lära känna Gud, alltid komma ihåg hwad Gud will, och bedja Honom om hjelp och tillwäxt i det goda.

32. Hwar lär du känna Gud, och weta hwad Han will?

I Bibeln, som är den bok, der Han sjelf har uppenbarat sig.

33. När du så gör, kan då fattas dig något, som är dig nyttigt, medan du lefwer i werlden?

Nej; Gud gifwer mig då allt hwad mig nyttigt är.

34. Än om du blifwer mycket sjuk, eller eljest råkar i någon nöd, huru går det då?

Jag bör ändå tro Gud om allt godt. Han är min fader, och kan ej glömma bort att hjelpa sitt nödlidande barn.

35. Men när du dör, som ett Guds barn, hwart kommer du då?

Till Gud och min Frälsare Jesum, att hos Honom glädjas i ewighet.

2) Sör något mer för sig komna Barn.

1. Will du blifwa lycklig?

Ja; wißt will jag det.

2. Will du blifwa lycklig allenaſt här i werlden?

Nej; ty det gifwes ock ett annat lif efter detta, i hwilket jag äfwen önſkar blifwa lycklig.

3. Hwaraf wet du att ett annat lif gifwes efter detta?

Deraf, att jag ej allenaſt har en kropp, ſom en gång dör, utan ock en förnuftig ſjäl, ſom aldrig dör.

4. Men hwilken är det, ſom kan göra dig lycklig både här i werlden, och ſedan efter döden i ewighet?

Endaſt Gud.

5. Hwaraf kan du lära rätt känna, hwad Gud är, och huru du ſkall blifwa ſå lycklig?

Af Guds eget Ord.

6. Hwar finnes detta Guds Ord?

I Bibeln.

7. Hwem är då Gud?

Himmelens och Jordens Skapare och Herre, af hwilken allt godt kommer.

8. Äger Gud kropp och lemmar ſom wi?

Nej; Han är en Ande.

9. Har Gud någon början eller ſlut?

Nej; Han är Ewig.

10. Kan Gud göra allt hwad Han will?

Ja; Han är Allsmäktig.

11. Kan någon ting wara eller hända, ſom Gud icke wet?

Nej; Han är Allwetande. 12. Ut-

12. Utwäljer Gud alltid de bäſta medel att winna de bäſta ändamål?

Ja; Han är Allwis.

13. Gifwes något rum, der Gud icke är tillſtädes?

Nej; Han är Alleſtädesnärwarande.

14. Kan det onda någonſin behaga Gud?

Nej; Han är Helig, och älſkar dygden, men hatar laſten.

15. Kan Gud lemna dygden obelönt, och laſten oſtraffad?

Nej; Han är Rättfärdig.

16. Äro flere, än en Gud?

Nej; det är endaſt en Gud; och det kan ej heller wara flere; ty Gud är den Allrahögſte, den Allrafullkomligaſte.

17. Men huru har Gud uppenbarat ſig ſjelf i ſitt Ord?

Såſom Fader, Son och Helig Ande.

18. Hwilken är den förſta wälgerningen, ſom Gud bewiſat oß?

Att Han ſkapat oß.

19. Af hwem kommer det ſåledes, att du är till i werlden?

Af Gud.

20. Men har Gud ſkapat något mer än menniſkan?

Ja; hela werlden, och allt hwad deri är.

21. Har Gud äfwen omſorg om ſina ſkapade werk?

Ja wißerligen; Han uppehåller allt, förſörjer allt och ſtyr allt.

22. Hwilken har du ſåledes att tacka för hwar ſtund du lefwer i werlden?

Gud.

23. Af hwem får du allt det goda du äger?

Af Gud.

24. Hwilken styr och skickar allt, som händer dig?

Gud.

25. Har Gud, utom de synliga ting, som wi se, också skapat osynliga, som wi icke se?

Ja; till exempel: Englarna.

26. Hwad äro Englarne?

De äro Andar, som i sin skapelse undfått särdeles stor wishet, helighet och makt.

27. Huru många slags Englar äro nu till?

Goda och onda.

28. Hwilka kallas goda Englar?

De, som ej syndat, och derföre förblifwit i sin medskapade lycksalighet.

29. Hwilka äro de onda Englar?

De, som syndat emot Gud, och derigenom förlorat sin medskapade lycksalighet.

30. Huru kallas de onda Englarne i Bibeln?

Djefwul och Satan.

31. Hwilket är ibland de synliga kreatur det förnämsta?

Menniskan, som af alla äger de största förmögenheter.

32. Hwilka woro de första menniskor?

Adam och Eva.

33. Hurudana blefwo de skapade af Gud?

Efter Guds belåte, wise och helige.

34. Woro de rätt lyckliga, så länge de förblefwo i denna sin helighet?

Ja; de behagade Gud; de älskades af Honom; och ingenting kunde oroa och skada dem.

35. Förblefwo de i detta lyckaliga tillstånd?

Nej; de syndade och förlorade sin medskapade lyckaligbet.

36. Hwad är Synd?

Allt det som är emot Guds wilja och bud.

37. Hwilken förledde wåra första Föräldrar till synd?

Djefwulen.

38. Hwad war deras första synd?

Att de, twert emot Guds förbud och hotelse, åto af det trädet i Paradiset, som kallades kunskapens träd af godt och ondt.

39. Födas nu alla menniskor till werlden med synd?

Ja.

40. Huru kallas den synd, hwarmed wi komma till werlden?

Arfsynd.

41. Hwad är Arfsynd?

En medfödd oförmögenhet att göra det godt är, och benägenhet till det som är ondt.

42. Huru kallas den synd, som wi i sjelfwa werket nu göra?

Werksynd.

43. Är det då allenast synd att göra det onda, som wi borde undwika?

Nej; det är äfwen synd, att underlåta det goda, som wi borde göra.

44. På huru mångahanda sätt begås Werksynder?

Ej mindre med tankar och begär, än med ord och gerningar.

45. Äro alla werksynder af enahanda beskaffenhet?

Nej; somliga äro uppsåtliga, andra swaghets synder.

46. Hwilka äro uppsåtliga synder?

De, som begås med wett och wilja.

47. Hwilka äro swaghets synder?

De, som ske mot wett och wilja, af swaghet eller öfwerilning.

48. Hwad förtjena wi då med wåra synder?

Guds onåd och straff både i tid och ewighet.

49. Men finner då Gud något nöje i wår ofärd?

Ingalunda.

50. Will Han, att wi alla skola frälsas och warda saliga?

Ja; det will Han.

51. Hwad har då Gud gjort till att frälsa oß och göra oß saliga?

Han har utgifwit för oß sin enfödda Son.

52. Hade ingen annan, än Guds Son, kunnat befria oß ifrån syndastraffet, och åter förwärfwa oß den förlorade saligheten?

Nej; ty då hade ock Gud wißerligen skonat sin egen Son.

53. Huru heter denne wår Frälsare?

Jesus Christus.

54. Hwad har denne wår Frälsare gjort till att frälsa oß?

Han har låtit sig födas till werlden en menniska,

niſka, och i wårt ſtälle uppfyllt Guds Lag, och utſtått ſtraffet för wåra ſynder.

55. Så har då Jeſus åfwen lidit hwariehanda för oß?

Ja; de ſwåraſte plågor både till kropp och ſjäl.

56. Hwarmed ſlöt Jeſus ſitt dyra återlöſningswerk?

Med ſin död på korſet.

57. Men hwarmed har Han förſäkrat oß, att Hans då ſlutna återlöſnings-werk war fullkomligt?

Med ſin uppſtåndelſe, då Han på tredje dagen åter uppſtod ifrån de döda.

58. Förblef Han ſedan ſtåndigt qwar på jorden?

Nej; Han uppfor på fyrationde dagen till himmelen, der Han åger lika makt och härlighet med ſin Fader.

59. Kan derföre Jeſus också nu gifwa dig allt hwad han, genom ſitt återlöſnings-arbete, i ditt ſtälle och för dig förwärfwat?

Ja; ty Han lefwer alltid, och är mäktig att göra det.

60. Hwad godt hafwa wi ſåledes att wänta genom Jeſum?

Ej allenaſt befrielſe ifrån de ſtraff, ſom wi förtjent, utan ock all den ſalighet, ſom wi genom ſynden förlorat.

61. Äro då nu alla menniſkor genom Jeſum återlöſta?

Ja.

62. Men blifwa derföre alla ock werkligen ſaliga?

Nej; ty wårr!

63. Hwaraf kommer det?

De ſkicka ſig icke alla ſå, att de kunna blifwa ſaliga genom Jeſum.

64. Kun-

64. Kunna wi af oß ſjelfwa ſå ſticka oß?

Nej; wi hafwa hwarken håg eller kraft dertill.

65. Hwem är det, ſom måſte gifwa oß håg och kraft dertill?

Gud, genom den Helige Ande.

66. Will Gud genom den Helige Ande göra det?

Ja wißt.

67. Hwarföre förhålla ſig då icke alla ſå, att de genom Jeſum kunna blifwa ſaliga?

De ſtå ſjelfwe den Helige Ande emot.

68. Genom hwilka medel werkar den Helige Ande i menniſkans ſjäl?

Genom Ordet och Sakramenterna.

69. Hwad innehåller Guds Ord i ſynnerhet?

Lag och Evangelium.

70. Hwad är Lagen?

Allt det, ſom lär oß wåra ſkyldigheter emot Gud, emot oß ſjelfwa och emot andra menniſkor.

71. Hwad är Evangelium?

Allt det, ſom handlar om Guds barmhertighet, återlöſningen genom Jeſum, ſyndernas förlåtelſe, och ſalighet genom tron på Jeſum.

72. Hwilka äro Sakramenterna?

Det Heliga Dopet och den Heliga Nattwarden.

73. Har du redan undfått någotdera?

Ja; det Heliga Dopet.

74. I hwars namn är du döpt?

I Faderns, Sonens och den Helige Andes namn.

75. Hwarföre i Faderns, Sonens och den Helige Andes namn?

För att påminna mig, att Fadern, Sonen och den Helige Ande är den ende sanne Guden, hwilken af mig måste äras och wördas.

76. Hwilka förmåner har du fått genom Dopet?

Jag blef derigenom upptagen till Guds barn, och fick den försäkran, att Gud för Jesu skull will förbarma sig öfwer mig, och göra mig salig.

77. Hwad lofwade du deremot?

Jag lofwade, att wara Gud och min Frälsare Jesum i hela min lifstid trogen och lydig.

78. Hwad är det, som bör påminna dig om alt detta?

Mitt namn som jag undfick i Dopet.

79. Men när du icke warit din Gud och Frälsare så trogen och lydig, som du lofwade, huru skall du likwäl kunna trösta dig af den försäkran, som Gud gaf dig i Dopet?

När jag låter den Helige Ande omwända mig till Gud och Jesum, så återfår jag allt, hwad Gud lofwade mig i Döpelsen.

80. Hwilka utwertes medel brukar Gud ofta att wäcka menniskan dertill?

Mångahanda, såsom wälgerningar, motgångar, andras efterdömen m. m.

81. Men genom hwad medel werkar den Helige Ande sjelfwa omwändelsen?

Genom sitt Ord.

82. Huru bör du då bruka detta Ordet?

Jag bör flitigt läsa det, och bedja Gud om upplysning och nåd till en uppriktig omwändelse.

83. Hwad

83. Hwad fordras till en ſann omwändelſe?

En innerlig ånger öfwer ſynden, och en hjertlig tro på Jeſum, ſom alltid medför ett allwarligt uppſåt att bättra ſitt lefwerne.

84. Hwad är det att ångra ſin ſynd?

Det är att hafwa en uppriktig ſorg och bedröfwelſe öfwer ſynden.

85. Huru kommer du till en ſådan innerlig ånger öfwer ſynden?

När jag efter Guds Lag rätt lär känna och erkänna mina ſynders myckenhet, ſtyggelſe och ofaliga påföljder.

86. Hwaraf kan du weta, att din ſynda-ånger är uppriktig?

Deraf, att jag har ett allwarligt hat och afſky för ſynden.

87. Men kan ångern öfwer ſynden icke göra tillfylleſt för begångna ſynder?

Nej.

88. Hwad fordras då mer af dig?

Tron på Jeſum, ſom allena gjort tillfylleſt för oß.

89. Men kan Tron uppkomma, utan föregången ſynda-ånger?

Nej; ſynda-ångern gör oß förſt angelägna om frälsning genom Jeſum.

90. Hwad är det då att tro på Jeſum?

Det är, att hafwa en innerlig längtan och begär efter Jeſum och den nåd ſom Han förwärfwat, ſamt af hjertat lita och förtröſta på Honom.

91. Huru kommer du till en ſådan Tro på Jeſum?

När jag af Evangelium lärt känna och erkänna Honom för min och hela werldens Frälſare.

92. När du så känner Jesum, och tror på Honom, hwad sker då?

Då förlåter Gud mig alla mina synder, och upptager mig åter till sitt barn för Jesu skull.

93. Men kan du icke ångra dina synder och tro på Jesum, utan att bättra ditt lefwerne?

Ingalunda.

94. Huru bör du då lefwa, om du will fägna dig af dina synders förlåtelse, wara Guds barn, och blifwa salig?

Jag måste med all flit emotstå alla synder, och efter ytterste förmåga lyda Guds bud.

95. Hwilket är i korthet innehållet af alla Guds bud?

Att wi skola älska Gud öfwer allting, och wår nästa som oss sjelfwa.

96. Hwem skola wi således först och förnämligast älska?

Gud.

97. Hwad bör dertill beweka oss?

Gud är wår ypperste wän och will göra oss allt godt.

98. Böra wi således söka att allt mer och mer lära känna Gud?

Ja; på det wi allt mer och mer måtte älska Honom.

99. Böra wi alltid hysa en djup wördnad för Gud?

Ja; det fordrar Guds höghet.

100. Böra wi rädas för allt, som kan misshaga Gud?

Ja; så mycket mer, som allt hwad Gud misshagar, alltid tillika skadar oss sjelfwa.

101. Böra wi hafwa en barnslig förtröstan till Gud?

Ja; Han styr allt till wårt bästa.

102. Hwad äro wi skyldige Gud för de wälgerningar wi få af Honom?

Att tacka Gud för dem, och nyttja dem till Hans ära.

103. Huru skola wi förhålla oß i det lidande, som Gud finner för godt att pålägga oß?

Wara tålige, och förlita oß på Hans hjelp.

104. Har Gud förordnat någon wiß dag, då Gud i synnerhet och offentligen will tjenas af oß?

Ja; Söndagen.

105. Men når wi älska Gud öfwer allting, hwad åligger oß mer?

Att älska wår nästa, som oß sjelfwa.

106. Så få wi då jämwäl älska oß sjelfwa?

Ja.

107. Men huru böra wi älska oß sjelfwa?

Så, att wi icke försumma wåra skyldigheter emot Gud och wår nästa.

108. Böra wi således undfly all högfärd och wara ödmjuke?

Ja; så mycket mer, som wi icke hafwa något att högfärdas öfwer.

109. Hwarom böra wi förnämligast hafwa omsorg?

Om wår själ, att wi befordra deß wälfärd och saliget.

110. Men böra wi icke äfwen hafwa omsorg om wår kropp och timliga lycka?

Jo.

111. Är det då åfwen wår ſkyldighet att arbeta, och undfly lättja och ſåfänga?

Ja.

112. Men kunna wi icke älſka Gud, utan att tillika älſka wår näſta?

Nej; det är omöjligt.

113. Hwem är wår näſta?

Alla menniſkor.

114. Förſtås dermed ock wåra owänner och fiender?

Ja; åfwen wåra owänner och fiender.

115. Är det då icke rätt, att bannas och hämnas på ſina fiender?

Nej; det är ſynd.

116. Men böra wi ock älſka dem, ſom wi ſe göra det ondt är?

Ja; wi böra wäl hafwa afſky för deras ſynd, men hafwa medömkan med dem ſjelfwa, och bedja Gud om deras förbättring.

117. Hwilka ibland menniſkor bör du i ſynnerhet älſka?

Mina föräldrar, och dem ſom äro i deras ſtälle.

118. Har Gud lofwat lydiga barn någon ſynnerlig wälſignelſe?

Ja; att dem ſkall wäl gå, och att de, ſå wida dem nyttigt är, länge ſkola lefwa på jorden.

119. Har Gud twertom hotat olydiga barn med ſärdeles ſwåra ſtraff?

Ja.

120. Huru bör du förhålla dig emot alla menniſkor?

Så ſom jag will, att andre ſkola förhålla ſig emot mig.

121. Huru

121. Huru bör du förhålla dig emot Öfwerheten och dem, som hafwa att befalla dig?

Wara dem underdånig och lyda dem.

122. Huru bör du förhålla dig emot dem, som göra dig godt?

Wara tacksam.

123. Huru bör du förhålla dig emot dem, som bryta emot dig?

Gerna förlåta dem, såsom Gud för Christi skull förlåter mig.

124. Huru bör du förhålla dig emot dem, som lida nöd?

Hjelpa dem, så mycket jag kan.

125. Men bör du icke åfwen akta dig att synda med din tunga?

Jo wißerligen.

126. Är det då synd att i oträngdt mål swärja, eller ock göra en falsk ed?

Det är en stor synd, som icke kan blifwa ostraffad.

127. Är det synd att förtala andra, och, när icke nöden fordrar, upptäcka deras hemligheter?

Wißt är det synd.

128. Är all lögn och osanning synd?

Ja; det är synd.

129. Bör du ock akta dig för alla oanständiga ord?

Ja wißerligen.

130. Men är Gud nöjd dermed, att wi blott utwertes akta oß för synd, och lefwa efter Hans bud?

Nej; wi måste göra det af hjertat och gerna.

131. Hafwa wi något stort efterdöme, som wi i hela wärt lefwerne måste söka att likna?

Ja; Jesu eget. 132. Hwad

132. Hwad böra wi iakttaga för att få kunna lefwa?

Wi böra 1) Ofta läsa och betrakta Guds ord; 2) Flitigt tänka på Gud, och hwad wi äro Honom skyldige; 3) Noga akta oß för allt, som kan förleda oß till synd; 4) Som oftast inför Gud förnya wårt beslut, att wara Honom allt in i döden trogne; och 5) Allwarligt bedja Gud, att Han alltid wille leda och bewara oß.

133. Hwar har Gud i synnerhet gifwit oß tillfälle, att förnya wåra beslut och löften inför Honom?

I den Heliga Nattwarden.

134. Af hwem har Nattwarden blifwit instiftad?

Af Jesus wår dyra Frälsare sjelf.

135. När blef den af Honom instiftad?

I den Natten då Han blef förrådd, och Hans sista swåra lidande tog sin början.

136. Hwad undfå wi i Nattwarden?

Icke allenast bröd och win, utan tillika och med det samma Jesu egen lekamen och blod.

137. Hwartill skall Jesu Nattward gagna oß?

1) Att på ett högtidligt sätt upplifwa Jesu åminnelse hos oß; 2) På det närmaste förena oß med Jesu; 3) På det kraftigaste försäkra oß om wåra synders förlåtelse genom Jesum; 4) Styrka wår tro på Jesum; 5) Ej allenast uppmuntra oß, utan ock gifwa oß förnyade krafter att bättra wårt lefwerne; och då 6) Förwißa oß om wår ewiga salighet för Jesu skull.

138. Upprättar då Gud å nyo sitt i Döpelsen med oß ingångna förbund i Nattwarden?

Ja; Han lofwar oß å sin sida allt det goda, som

ſom Jeſus oß förwärfwat. Och wi lofwa å wår ſida, att ſätta all wår förtröſtan på Jeſum, ſamt winnlägga oß att efterlefwa Hans bud.

139. Huru ſkall då Jeſu Nattward wärdigt begås?

1) Med ett öfwer ſynden ångerfullt hjerta; 2) Med en allwarlig tro på Jeſum; 3) Med det redliga uppſåt att troget hålla hwad wi lofwa.

140. Hwilket är då å wår ſida det ſäkraſte medel att troget hålla wårt löfte?

Bönen, hwarigenom wi kunna få allt godt af Gud.

141. Är det ſwårt att bedja Gud?

Det är icke ſwårare för ett troget Guds barn att bedja Gud, än för ett wälartadt barn att bedja en älſkad fader.

142. Bör ett barn äfwen wänja ſig att med egna tankar och ord bedja Gud?

Ja; ſådana böner äro gemenligen meſt inrättade efter wåra ſärſkilta behof, och gå derföre meſt af hjertat.

143. Kan någon ſå fullkomligt göra ſina ſkyldigheter, ſom han bör?

Nej; ingen, oaktadt den bäſta wilja.

144. Huru bör du då förhålla dig, när du finner att du icke gjort, ſom du bort?

Jag bör ſtrax ångra det, bedja Gud om förlåtelſe för Jeſu ſkull, och ſedan wara ſå mycket warſammare, att icke åter ſynda.

145. Kunna wi då förtjena något af Gud?

Nej; allt godt wi hafwa utaf Gud, hafwa wi af blott nåd för Jeſu ſkull.

146. Be-

146. Belönar Gud redan här i werlden de trogna?
Ja.

147. Belönar Han dem alltid med timliga förmåner?
Nej; icke alltid, utan då han finner, att sådant är dem nyttigt.

148. Hwad lön hafwa de trogne, i synnerhet här i werlden, för sin Gudsfruktan och Dygd?
Ett godt samwete och den glada försäkran om Guds faderliga ynnest och nåd.

149. Men när will Gud förnämligast belöna?
Efter detta lifwet, i ewigheten.

150. Hwart kommer då din själ när du dör?
Till Gud i himmelen.

151. Men blifwer då din kropp alltid i grafwen?
Nej; den skall åter uppwäckas.

152. När sker detta?
På den yttersta dagen.

153. Hwad händer då mer?
Då håller Jesus dom öfwer alla menniskor.

154. Hwad sker med werlden?
Hon skall förgås af eld.

155. Hwart taga då de ogudaktige wägen?
De störtas till helfwetet i en ewig pina.

156. Hwart gå alla trogna Guds barn?
De gå i en ewig glädje.

2. Doktor Martin Luthers Lilla Katekes.

1) Första Hufwudstycket,

som innehåller

Tie Guds Bud.

Det Första Budet.

Du skall inga andra Gudar hafwa för mig.

Hwad är det?

Wi skola öfwer allting frukta och älska Gud, och sätta all tro och lit till Honom.

Det Andra.

Du skall icke mißbruka Herrens din Guds namn; ty Herren skall icke låta honom blifwa ostraffad, som Hans namn mißbrukar.

Hwad är det?

Wi skola frukta och älska Gud, så att wi icke bannas eller swärja wid Hans namn, icke bruka trolldom, ljuga eller bedraga; utan åkalla det i all nöd, bedja, tacka och lofwa.

Det Tredje.

Tänk på att du helgar Hwilodagen.

Hwad är det?

Wi skola frukta och älska Gud, så att wi icke förakta predikan och Guds ord; utan hålla det heligt, höra det gerna och lära.

Det Fjerde.

Du skall hedra din Fader och din Moder; på det dig må wäl gå, och du må länge lefwa på jorden.

Hwad

Hwad är det?

Wi skola frukta och älska Gud, så att wi wåra föräldrar och herrar icke förakta eller förtörna; utan hålla dem i wördning, tjena dem, lyda dem, älska och hafwa dem för ögonen.

Det Femte.

Du skall icke dräpa.

Hwad är det?

Wi skola frukta och älska Gud, så att wi ingen skada göra wår nästa till hans lif, eller honom emot bryta; utan hjelpa och förfordra honom i all hans lifsnöd.

Det Sjette.

Du skall icke göra hor.

Hwad är det?

Wi skola frukta och älska Gud, så att wi föra ett renligt och tuktigt lefwerne, både med ord och gerningar, och att hwar och en älskar och ärar sin äkta maka.

Det Sjunde.

Du skall icke stjäla.

Hwad är det?

Wi skola frukta och älska Gud, så att wi wår nästa hans penningar eller ägodelar icke borttaga, eller med falska waror och handel till oß komma; utan förhjelpa dertill, att hans gods och näring må warda förökad och beskärmad.

Det Åttonde.

Du skall icke bära falskt wittnesbörd emot din nästa.

Hwad

Hwad är det?

Wi skola frukta och älska Gud, så att wi icke falskligen beljuga, förråda, baktala wår nästa, och komma honom ondt rykte uppå, utan skola ursäkta honom, tänka och tala godt om honom, och wända allting till det bästa.

Det Nionde.

Du skall icke hafwa lust till din nästas hus.

Hwad är det?

Wi skola frukta och älska Gud, så att wi icke listigt stå efter wår nästas arf och eget, eller hus, och komma det under oß med något sken, såsom det skedde med rätta; utan wi skola wara honom behjelplige, att han må sitt behålla och besitta.

Det Tionde.

Du skall icke begära din nästas hustru, ej heller hans tjenare, eller tjenarinna, ej heller hans oxe, ej heller hans åsna, ej heller något hwad honom tillhör.

Hwad är det?

Wi skola frukta och älska Gud, så att wi icke draga, locka, eller tubba ifrån wår nästa hans hustru eller tjenstfolk, m. m. utan hellre hjelpa till, att de må förbliswa, och göra hwad de äro pligtiga.

Hwad säger nu Gud om alla deßa Buden?

Jag Herren, din Gud, är en stark hämnare, den som söker fädernas mißgerning in på barnen, allt in till tredje och fjerde led, de som mig hata; och gör barmhertighet intill mång tusend, på dem, som mig älska och hålla mina bud.

Hwad är det?

Gud hotar att wilja straffa alla dem, som dessa buden öfwerträda: derföre skola wi frukta för Hans wrede, så att wi icke bryta emot Hans bud. Men sin nåd och allt godt lofwar Han alla dem, som dessa buden hålla: derföre skola wi älska Honom, förtrösta på Honom, och gerna göra efter Hans bud.

2) Andra Hufwudstycket,

som innehåller

Den Apostoliska Tron.

Första Artikeln.

Om Skapelsen.

Jag tror på Gud Fader, allsmäktig himmelens och jordens Skapare.

Hwad är det?

Jag tror, att Gud har skapat mig och alla kreatur: gifwit mig kropp och själ, ögon, öron och alla lemmar, förnuft och alla sinnen: och att Han det ännu håller wid makt; dertill förförjer mig rikligen och dagligen, med kläder och föda, hus och hem, maka och barn, bo och bohag, och allt det jag till timlig näring behöfwer; beskärmar och bewarar mig för skada och farlighet, och allt ondt: och det allt af sin blotta nåd och faderliga godhet, utan all min förskyllan eller wärdighet: för hwilket allt jag pliktig är, Honom tacka och lofwa, lydig wara och tjena. Det är wisserligen sant.

Andra Artikeln.

Om Återlösningen.

Jag tror på Jesum Christum, Guds enda Son,

Son, wår Herre, hwilken aflad är af den Helige Ande; född af Jungfru Maria; pint under Pontius Pilatus; korsfäst, död och begrafwen; nedstigen till helfwetet; på tredje dagen uppstånden igen ifrån de döda; uppstigen till himla; sittande på Allsmäktig Gud Faders högra hand; dådan igenkommande till att dömma lefwande och döda.

Hwad är det?

Jag tror att Jesus Christus, sann Gud, född af Fadern i ewighet, och deßlikes sann menniska, född af Jungfru Maria, är min Herre; hwilken mig, förtappada och fördömda menniska, förlossat, förwärfwat och wunnit hafwer, ifrån alla synder, ifrån döden och djefwulens wåld; icke med guld eller silfwer, utan med sitt heliga och dyra blod, och med sin oskyldiga pina och död; på det jag skall wara Hans egen, blifwa och lefwa under Honom i Hans rike, och Honom tjena, i ewig rättfärdighet, menlöshet och salighet; såsom Han af döda uppstånden är, lefwer och regerar i ewighet. Det är wißerligen sant.

Tredje Artikeln.

Om Helgelsen.

Jag tror på den Helige Ande; en helig allmännelig Kyrka, de heligas samfund; Syndernas förlåtelse; kötsens uppståndelse; och ewinnerligt lif. Amen.

Hwad är det?

Jag tror att jag icke af mitt eget förnuft eller kraft tro kan, eller komma till min Herre Jesum Christum; utan den Helige Ande hafwer mig kallat

genom Evangelium, upplyſt mig med ſina gåfwor, helgat och behållit mig i en rätt tro: ſåſom han hela Chriſtenheten på jorden kallar, förſamlar, upplyſer, helgar, och när Jeſu Chriſto behåller och bewarar i en rätt tro; i hwilken Chriſtenhet han mig och alla trogna dagligen och mildeligen förlåter alla ſynder, och ſkall på ytterſta dagen uppwäcka mig och alla döda; och gifwa mig ſamt med alla trogna i Chriſto ett ewigt lif. Det är wißerligen ſant.

3) Tredie Hufwudſtycket,

ſom innehåller

Herrans Bön.

Fader wår, ſom är i himlen.

Hwad är det?

Gud will härmed locka oß, att wi tro ſkola, att Han är wår rätte Fader, och wi Haus rätta barn; på det wi Honom tröſteligen, och med all tillförſigt bedja ſkola, ſåſom goda barn ſin älſkeliga Fader.

Förſta Bönen.

Helgadt warde Ditt namn.

Hwad är det?

Guds namn är i ſig ſjelf heligt nog; men wi bedja i denna bön, att det ock när oß ſkall heligt warda.

Huru och när ſker det?

När Guds ord rent och klart lärdt warder, och wi deßlikes derefter, ſåſom Guds barn egnar, gudfruktigt lefwa: det gif oß kåre himmelſke Fader! Men hwilken annorlunda lär och lefwer, än Guds ord lär, han ohelgar ibland oß Guds namn; derföre bewara oß o himmelſke Fader!

An-

Andra Bönen.

Tillkomme Ditt rike.

Hwad är det?

Guds rike kommer wäl af sig sjelf, wår bön förutan; men wi bedja i denna bön, att det ock till oß må komma.

Huru och när sker det?

När wår himmelske Fader gifwer oß sin helige Ande, att wi genom Hans nåd, fåtta tro till Hans heliga ord, och föra ett heligt lefwerne här i werlden, och sedan till ewig tid lefwa..

Tredje Bönen.

Ske Din wilje, såsom i himmelen så ock på jorden.

Hwad är det?

Guds gode och nådige wilje sker wäl wår bön förutan; men i denna bön bedja wi, att han ock när oß ske må.

Huru och när sker det?

När Gud förhindrar wår köttsliga wilje, och förtager alla onda råd, djefwulens och werldens anslag; hwilka icke tillstädja, att wi helga Guds namn, och att Hans rike må till oß komma: och att Han styrker och behåller oß fasta i sitt ord och i tron, intill änden. Det är Hans gode och behaglige wilje.

Fjerde Bönen.

Wårt dagliga bröd gif oß i dag.

Hwad är det?

Gud gifwer ock wäl, utan wår bön, dagligt bröd åt alla menniskor, jemwäl de onda; men wi bedja i denna bön, att Han wille låta oß det förstå, och med tacksägelse undfå wårt dagliga bröd.

Hwad är dagligt bröd?

Allt det som kroppens uppehälle och nödtorft tillhör, såsom: äta, dricka, kläder, hus och hem, åker, boskap och bohag, gods och penningar, from maka, fromma barn, fromt tjenstfolk, god och trogen öfwerhet, godt regemente, tjenlig wäderlek, fred, helbregda, tukt och ära, goda wänner, trogna grannar, och mer sådant.

Femte Bönen.

Och förlåt oß wåra skulder, såsom ock wi förlåta dem oß skyldige äro.

Hwad är det?

Wi bedja i denna bön, att wår himmelske Fader icke wille se till wåra synder, och för deras skull förwägra oß wår bön: ty wi äro icke wärde det wi ombedja, hafwa det icke heller förskyllt; utan att Han wille oß det alltsammans gifwa af sin nåd: ty wi synda i mångahanda mått dagligen, och förtjena intet annat än straff. Så wilja wi deremot ock förlåta af hjertat, och gerna göra dem godt, som oß emot bryta.

Sjette Bönen.

Och inled oß icke i frestelse.

Hwad är det?

Gud frestar ingen, men wi bedja i denna bön, att Gud wille beskydda och bewara oß, att djefwulen, werlden och wårt eget kött icke må bedraga och förföra oß i wantro, förtwiflan, och andra swåra synder och laster: och om wi dermed försökte warda, att wi dock på sistone winna må, och behålla segern.

Sjunde Bönen.

Utan fräls oß ifrån ondo.

Hwad

Hwad är det?

Wi bedja i denna bön, såsom i en summa, att wår himmelske Fader oß förlossar ifrån allt ondt, både till kropp och själ, gods, heder och åra, m. m. Och på sistone, när stunden är kommen, giswer oß en salig ändalykt, och nådigt tager oß af denna sorgedal till sig i himmelen.

Amen.

Hwad är det?

Att jag skall wara wiß på, att sådana böner äro wår himmelska Fader tacknämliga, och af Honom hörda; ty Han har sjelf budit oß så bedja, och utlofwat att han oß höra will. Amen, Amen, det är: Ja, Ja, det skall så ske.

4) Fjerde Hufwudstycket,

som handlar om

Döpelsens Sakrament.

Till det Förste.

Hwad är Döpelsen?

Döpelse är icke blott watten allena; utan är watten författadt i Guds bud, och förbundet med Guds ord.

Hwilket är det samma Guds ord?

Det wår Herre Christus säger i Matthei sista Kapitel:

Gån ut (i hela werlden), och lären alla hedningar; och döpen dem i namn Faders och Sons och den Helige Andes.

Till det Andra.

Hwad nytta har Döpelsen med sig?

Döpelsen har med sig och werkar syndernas för-

låtelſe, frälſar ifrån döden och djefwulen, och gifwer ewinnerlig ſalighet åt alla dem, ſom tro det, ſom Guds ord och löfte lyda.

Hwilka äro de Guds ord och löfte?

De wår Herre Chriſtus ſäger i Marci ſiſta Kapitel:

Den der tror och blifwer döpt, han ſkall warda ſalig; men den der icke tror, han ſkall warda fördömd.

Till det Tredje.

Huru kan watten åſtadkomma ſådana mäktiga ting?

Watten gör det wißerligen icke; utan Guds ord, ſom är med och när wattnet, och tron, ſom ſådana Guds ord i watten tror, och ſig derpå förlåter; ty utan Guds ord är watten icke annat än watten, och är ingen döpelſe: men med Guds ord är det en döpelſe, det är, ett nådefullt liſſens watten, och nya födelſens bad i den Helige Ande, ſåſom den helige Paulus ſäger till Titus i tredje Kapitlet:

Efter ſin barmhertighet gjorde Han oß ſaliga genom den nya födelſens bad, och den Helige Andes förnyelſe: Hwilken han öfwer oß rikligen utgjutit hafwer, genom wår Frälſare Jeſum Chriſtum; på det wi ſkola rättfärdige warda genom Hans nåd, och arfwingar blifwa till ewinnerligt lif, efter hoppet. Det är wißerligen ſant.

Till det Fierde.

Hwad betyder ſådan Döpelſe i watten?

Det betyder att den gamle Adam i oß ſkall, genom daglig ånger och bättring, fördränkt warda, och dö med alla ſynder och onda luſtar: och åter dagligen uppkomma och uppſtå igen en ny menniſka,

den

den i rättfärdighet och renhet ewinnerligen för Gud lefwa skall.

Huar står det skrifwet?

Den helige Paulus säger till de Romare i sjette Kapitlet:

Wi äro begrafne med Christo, genom dopet i döden: att såsom Christus är uppwäckt ifrån de döda, genom Faderns härlighet, så skola ock wi wandra i ett nytt lefwerne.

5) Femte Hufwudstycket,

som handlar om

Altarens Sakrament.

Huad är Altarens Sakrament?

Det är wår Herres Jesu Christi sanna lekamen och blod, under bröd och win, oß Christna till att äta och dricka, af Christo sjelf stiftadt och insatt.

Huar står det skrifwet?

Så skrifwa de heliga Evangelisterna Mattheus, Marcus, Lucas, och den helige Paulus.

Wår Herre Jesus Christus i den natten då Han förrådd wardt, tog han brödet, tackade, bröt det, och gaf sina Lärjungar och sade: Tager och äter, detta är min lekamen, som för eder utgifwen warder, detta gören till min åminnelse.

Sammalunda tog han ock kalken, efter Nattwarden, tackade, gaf dem, och sade: Tager och dricker häraf alle; denne kalk är det nya Testamentet i mitt blod, som för eder och för många utgjutet warder, till syndernas förlåtelse: detta gören, så ofta i dricken till min åminnelse.

Hwad nytta hafwer detta åtande och drickande med sig?

Det gifwa dessa ord tillkänna: Sör eder utgifwen och utgjutet till syndernas förlåtelse. Nemligen, att oß i detta Sakrament, syndernas förlåtelse, lif och salighet, genom sådana ord gifne warda; ty der syndernas förlåtelse är, der är ock lif och salighet.

Huru kan lekamligt åtande och drickande göra så mäktiga ting?

Åtande och drickande gör det icke, utan orden, som här stå: Sör eder utgifwen och utgjutet till syndernas förlåtelse; hwilka ord, jemte det lekamliga åtandet och drickandet, äro hufwudstycken i detta Sakrament. Och hwilken som tro sätter till samma ord, han hafwer det de innehålla och lyda, nemligen: Syndernas förlåtelse.

Hwilken undfår detta Sakrament wärdeligen?

Att fasta, och lekamligen bereda sig, är wäl en utwertes tukt; men den är rätt wärdig och wäl skickad, som tro sätter till dessa ord: Sör eder utgifwen och utgjutet till syndernas förlåtelse. Men den som dessa orden icke tror, utan twiflar, han är owärdig och oskicklig, ty detta ord: Sör eder, kräfwer alldeles ett troget hjerta.

3. Samling
af
Skriftens Språk,
Till bewis af Christendomens wigtigaste stycken och lärdomar.

1) Redan ifrån de första åren bör man tänka på Gud.

Sal. Pred. 12: 1. Tänk på din Skapare i din ungdom, förrän de onda dagar komma, och åren nalkas, då du warder sägande: de behaga mig icke.

2) Som förnuftiga menniskor måste wi redan erkänna och wörda en Gud.

Rom. 1: 19, 20. Det, som förstås kan om Gud, är dem (menniskorna) uppenbart; ty Gud hafwer dem det uppenbarat; dermed, att Hans osynliga wäsende och hans ewiga kraft och Gudom warder beskådad, når de besinnas af gerningarna, nemligen af werldens skapelse; så att de äro utan ursäkt.

3) Ur Bibeln eller den Heliga Skrift böra wi likwäl i synnerhet söka att lära känna Gud.

Joh. 5: 39. Jesus sade: Ransaken Skrifterna; ty I menen eder hafwa ewinnerligt lif i dem, och det är de, som wittna om mig.

4) Om Gud.

Jer. 10: 6, 7. Dig, Herre, är ingen lik; Du är stor, och Ditt namn är stort, och Du kan det bewisa med gerningarna. Ho skulle icke frukta dig, du Hedningarnas Konung? Dig skall man ju lyda.

1 Tim. 6: 15, 16. Gud är salig och allena wäldig; Konungen öfwer alla Konungar, och Herren öfwer alla Herrar; den der allena hafwer odödlighet; den der bor i ett ljus, der ingen tillkomma kan; den ingen menniſka ſett hafwer, icke heller ſe kan; Honom ware ära och ewigt rike.

5) Om Skapelſen.

Ap. G. 17: 24, 25. Gud hafwer gjort werlden och allt det deri är. Han är Herre öfwer himmel och jord. — Han gifwer alla lif, anda och allt.

1 Moſ. B. 1: 31. Gud ſåg på allt det Han gjort hade, och ſe, det war allt ganſka godt.

6) Om Guds Förſyn.

Matth. 6: 26. Sen på foglarna under himmelen; de ſå intet, och intet ſkära de heller opp, och förſamla intet i ladorna; och eder himmelſke Fader föder dem: (menniſkor) åren I icke mycket mer, än de?

Rom. 8: 28. Wi weta, att dem, ſom hafwa Gud kär, tjenar allting till det bäſta.

Pſ. 37: 5. Befall Herren din wäg, och hoppas på Honom, Han ſkall wäl göra.

7) Om Englarna.

Ebr. 1: 14. Äro de (helige Englar) icke allesamman tjenſt-andar, utſände till tjenſt, för deras ſkull, ſom ſaligheten ärfwa ſkola?

2 Petr. 2: 4. Gud hafwer icke ſkonat Englarna ſom ſyndade, utan hafwer dem med mörkrets kedjor nedkaſtat till helfwetet, öfwerantwardade till att förwaras till domen.

8) Om

8) Om Menniſkan.

Sal. Pred. 12: 7. Stoftet (menniſkans kropp) måſte åter komma till jord igen, ſåſom det warit hafwer; och anden (ſjälen, ſom är en ande) till Gud igen, den honom gifwit hafwer.

9) Om menniſkans förſta Skapelſe.

1 Moſ. B. 1: 27. Gud ſkapade menniſkan ſig till ett beläte, till Guds beläte ſkapade Han honom, man och qwinna ſkapade Han dem.

10) Om menniſkans nuwarande naturliga Tillſtånd.

1 Moſ. B. 8: 21. Menniſkans hjertas uppſåt är ondt allt ifrån ungdomen.

Jac. 1: 14, 15. Hwar och en warder (till ſynden) freſtad då han af ſin egen begärelſe dragen och lockad warder; derefter, ſedan begärelſen hafwer aflat, föder hon ſynden; men då ſynden är fullbordad, föder hon döden.

Rom. 6: 23. Syndens lön är [illegible]n.

11) Om Guds allmänna nåd, ſom icke will någon ſyndares ofärd.

Heſek. 33: 11. Så ſant ſom jag lefwer, ſäger Herren Herren, jag hafwer ingen luſt till den ogudaktiges död, utan att den ogudaktige omwänder ſig ifrån ſitt wäſende och lefwer.

Joh. 3: 16. Så älſkade Gud werlden, att Han utgaf ſin enda Son, på det att hwar och en, ſom tror på Honom, ſkall icke förgås, utan få ewinnerligt lif.

12) Om wår Frälſares Jeſu perſon.

Rom. 9: 5. Jeſus Chriſtus är Gud öfwer allting, lofwad ewinnerliga.

Ebr.

Ebr. 2: 14. Efter barnen hafwa kött och blod, är ock Jesus Christus deraf delaktig worden.

13) Om Jesu förnedring och uphöjelse.

Phil. 2: 7, 8, 9, 10, 11. Christus förnedrade sig sjelf, tagande på sig en tjenares skepelse, och wardt likasom en annan menniska, och i åthåfwor funnen som en människa; ödmjukade sig sjelf; war lydig intill döden, ja, intill korsets död. — Derföre hafwer ock Gud uphöjt Honom, och gifwit Honom ett namn, det öfwer alla namn är: Att i Jesu namn skola sig böja alla knän, deras som i himmelen, på jorden, och under jorden äro; Och alla tungor skola bekänna, att Jesus Christus är Herren, Gud fader till ära.

14) Om Återlösningen.

Gal. 4: 4, 5. Då (den af Gud förelagda) tiden wardt fullkommen, sände Gud sin Son, född af qwinna, gjord under lagen (lagen undergifwen); på det Han skulle förlossa dem, som under lagen woro, att wi skulle få barnaskapet.

1 Petr. 1: 18, 19. Weten, att I icke med förgängligt silfwer eller guld igenlöste åren, — utan med Christi dyra blod, såsom med ett menlöst och obesmittadt lams.

1 Joh. 2: 2. Jesus Christus är försoningen för wåra synder; men icke allenast för wåra, utan ock för hela werldens.

15) Om ordningen, i hwilken en menniska genom Jesum skall bliswa salig.

1 Tim. 2: 4. Gud will att alla menniskor skola frälste warda, och till sanningens kunskap komma.

Marc. 1: 15. Jesus sade: — Bättren eder, och tron Evangelium.

Ap. G.

Ap. G. 16: 31. Tro på Herren Jesum, så blifwer du och ditt hus saligt.

Matth. 3: 8. Gören sådan frukt, som bättring tillhör.

16) Om Syndernas förlåtelse, som en botfärdig syndare får genom Jesum, och deß saliga påföljder.

1 Joh. 1: 7. Jesu Christi Guds Sons blod renar oß af alla wåra synder.

Ap. G. 10: 43. Om Jesu bära alla Profeterna wittnesbörd, att hwar och en, som tror på Honom, skall få syndernas förlåtelse genom Hans namn.

Joh. 1: 12. Alla dem, som Jesum annammade, gaf Han makt att blifwa Guds barn, dem som tro på Hans namn.

Rom. 8: 17. Äro wi nu barn, så äro wi ock arfwingar; nemligen Guds arfwingar, och Christi medarfwingar.

17) Om de pligter, hwilka en menniska bör i sitt lefwerne iakttaga, som genom Jesum will blifwa salig.

Tit. 2: 11, 12, 13, 14. Guds nåd, helsosam för alla menniskor, är uppenbarad; Och lär oß, att wi skola försaka all ogudaktighet och werldslig lusta, och lefwa tuktigt, rättfärdigt och gudligt i denna werlden; Och wänta det saliga hoppet, och den stora Guds och wår Frälsares Jesu Christi härliga uppenbarelse: Den sig sjelf gaf för oß, på det Han skulle förlossa oß ifrån all orättfärdighet, och rena oß sig sjelf ett folk till egendom, det sig om goda gerningar beflitar.

1 Pet. 2: 21. Christus led för oß, låtandes oß en efterdömelse, att I skolen efterfölja Hans fotspår.

1 Joh. 2: 15, 17. Älsken icke werlden, icke heller de ting i werlden åro. Den som älskar werlden, i honom är icke Faderns kärlek. — Werlden förgås och hennes lüsta; men den, som gör Guds wilja, han blifwer ewinnerligen.

Matth. 22: 37, 38, 39, 40. Jesus sade: Du skall älska Herren din Gud af allt ditt hjerta, och af all din själ, och af all din häg; detta är det ypperſta och förſta budet. Det andra är detta likt: Du skall älska din näſta som dig ſjelf. På deſſa tu buden hänger all Lagen och Profeterna.

1 Cor. 10: 31. Hwad I åten eller dricken, eller hwad I gören, så gören alt Gud till åra.

Matth. 6: 33. Söken förſt efter Guds Rike och Hans rättfärdighet, så faller eder allt detta (jordiſka) till.

1 Joh. 4: 20. Om någon säger: Jag älskar Gud, och hatar ſin broder, han är en ljugare. Ty den der icke älskar ſin broder ſom han ſer, huru kan han älska Gud, ſom han icke ſer.

Matth. 7: 12. Allt det I wiljen menniſkorna ſkola göra eder, det gören ock dem: detta är Lagen och Profeterna.

Eph. 6: 1, 2, 3. I barn, waren hörige eder föräldrar i Herranom; ty det är rättwiſt. — Hedra din fader och moder; hwilket är det förſta bud ſom löfte med ſig hafwer: På det dig ſkall wäl gå, och du må blifwa långlifwad på jorden.

Jac. 2: 10. Om någon håller hela lagen, och ſyndar på ett, han är ſaker till allt.

18) Om den Helige Ande, ſom werkar allt godt i oß.

1 Cor. 12: 3. Ingen kan kalla Jeſum en Herre, utan genom den Helige Ande.

Rom. 8: 14. Alla de, som drifwas af Guds Ande, de åro Guds barn.

Rom. 8: 26. Guds Ande hjelper wår skröplighet; ty wi weta icke hwad wi skola bedja, såsom det bör sig, utan Anden sjelf manar godt för oß, med oságlig suckan.

19) Om Bönen, hwarigenom wi få allt godt.

Ps. 50: 15. Herren säger: Åkalla mig i nöden, så will jag hjelpa dig, så skall du prisa mig.

Jac. 1: 5. Hwar nu någon ibland eder fattas wisdom, han bedje af Gud, den der gifwer enfaldeliga alla, och förewiter icke; och han skall honom gifwen warda.

Jac. 5: 16. En rättfärdig mans bön förmår mycket, når hon allwar är.

20) Om Christnas sorg och bedröfwelse.

2 Cor. 4: 17. Wår bedröfwelse, den dock timlig och lätt är, föder i oß en ewig och öfwer alla mätto wigtig härlighet.

21) Om Döden, de dödas Uppståndelse, och den ytterste Domen.

Ebr. 9: 27. Menniskan är förelagdt en gång dö, men sedan domen.

Uppb. B. 14: 13. Salige åro de döde, som i Herranom dö, härefter. Ja, Anden säger, att de skola hwila sig ifrån sitt arbete; ty deras gerningar följa dem efter.

Joh. 5: 28, 29. Den stund skall komma, i hwilken alla de i grifterna åro, skola höra Jesu röst; och de, som wäl hafwa gjort, skola framgå

till lifsens uppståndelse; men de, som illa hafwa gjort, till dommens uppståndelse.

2 Cor. 5: 10. Wi måste alla uppenbarade warda för Christi domstol; på det hwar och en skall få, efter som han handlat hafwer, medan han lefde, ehwad det är godt eller ondt.

22) Om menniskans olika Tillstånd i ewigheten.

Matth. 25: 46. De ogudaktige skola gå i en ewig pina; men de rättfärdige i ewinnerligt lif.

Rom. 2: 6, 7, 9. Gud skall gifwa hwar och en efter hans gerningar; Nemligen pris och ära, och oförgängligt wäsende dem, som med tålamod i goda gerningar, fara efter ewigt lif. Men bedröfwelse och ångest öfwer hwar och en menniskas själ, som illa gör.

Tredje

Tredje Delen.
Bön-bok för Barn.

En allmän Bön för små Barn.

Gud, som hafwer barnen kär,
Se till mig som liten är.
Hwart min werld och lycka wänder,
Det står allt uti Guds händer.

Morgon- och Afton-Böner.

Morgon-Bön.

Gode Gud! Igenom Din nåd har jag nu åter fått wakna med helsa och glädje. Jag tackar Dig derföre af hjertat. Men bewara mig ock i denna dag, att jag icke med någon synd måtte misshaga Dig, eller något ondt måtte hända mig. Hör mig för min Frälsares Jesu skull. Amen.

En annan.

Min Gud och Fader! Du har i den framfarna natten mildeligen wårdat Dig om mig. Ack, kunde jag derföre läfwa och tacka Dig, som jag borde! Låt mig i dag nu lefwa till Din åra, undfly alla synder, och tillwäxa i allt godt; så att jag i afton åter, som Ditt barn, må kunna lemna mig i Dina händer, och förnöjd gå till min hwila. Amen.

Afton-Bön.

Ära ware Dig, min Gud och Fader, för allt godt Du mig å nyo på denna dag gjort hafwer! Förlåt mig hwad jag emot Dig brutit. Bewara mig ock i denna natt för allt, hwad mig kan skada och förskräcka. Låt mig i morgon åter upwakna med ett förnyadt uppsåt att alltid ära, prisa och lyda Dig. War mig nådig och hör min bön för Jesu skull. Amen.

Morgon- och Afton-bön för något större barn.

Jag tackar Dig, min kåre himmelske Fader, genom Jesum Christum, Din älskeliga Son; att Du mig i denna natt (dag) för all skada och farlighet så nådigt bewarat hafwer. Jag beder Dig, att Du wärdes förlåta mig alla mina synder och mig i denna dag (natt) nådigt bewara för synder och allt ondt, att mitt lefwerne och alla mina gerningar måga Dig behaglige wara. Ty jag öfwerlemnar mig, med kropp och själ, och alltsammans i Dina händer. Din helige Engel ware med mig, att den onde fienden icke får någon makt med mig. Amen.

Wälsignelse till bords.

Wälsigna mig, o Gud, att jag igenom dessa Dina gåfwor må uppmuntras att älska och lyda Dig. Amen.

En annan.

Herre Gud, himmelske Fader! Jag tackar Dig för Din godhet, som ock i dag gifwer mig min föda. Låt mig emottaga den med ett tacksamt hjerta. Amen.

En annan.

I Jeſu namn gå wi till bord,
Äta och dricka på Guds ord,
Gud till åra, oß till gagn,
Få wi mat i Jeſu namn.

För något ſtörre barn.

Allas ögon lita till dig, Herre! och Du gifwer dem mat i rätt tid. Du upplåter Din hand, och allt det, ſom lefwande är, mättar Du efter Ditt goda behag. Åra ware Fadern, och Sonen, och den Helige Ande, ſåſom det warit hafwer af begynnelſen, nu och alltid, i ewighet. Amen.

En annan.

Wälſigna oß, Herre Gud, himmelſke Fader, och deßa Dina gåfwor, ſom Du oß till kroppens uppehälle mildeligen förlänt hafwer; och gif oß Din heliga nåd, att wi dem med tackſamhet, och utan Din förtörnelſe, rätt nyttja och bruka måge; genom Din Son, Jeſum Chriſtum, wår Herre. Amen.

Tackſägelſe efter måltiden.

Jag tackar Dig, min Gud och Fader, att Du låtit mig med helſa och glädje njuta deßa Dina gåfwor; och beder Dig, att Du ock framgent wårdes Dig faderligen om mig wårda. Amen.

En annan.

Låfwad ware, O Gud, Din mildhet, ſom nu å nyo ſå rikligen mättat mig. Bewara mig, att jag aldrig igenom otackſamhet och ſynd måtte blifwa owärdig Din godhet. Amen.

För något ſtörre barn.

Tacken Herren; ty Han är god, och Hans mildhet warar i ewighet. Han gifwer djuren ſin föda, och korpungarna, ſom ropa till Honom. Ära ware Fadern och Sonen och den Helige Ande, ſå ſom det warit hafwer ifrån ewighet, nu och i all ewighet. Amen.

En annan.

Gud ſke lof och pris, För kroppens föda och ſjälens ſpis; Gud, utaf ſin nåde, Styre för oß och råde; Gud af ſin barmhertighet, Beware oß och wår Chriſtliga Öfwerhet. Gud gifwe oß frid och rolighet, Och, efter detta lifwet, En ewig glädje och ſalighet. Amen.

Bön om ſyndernas förlåtelſe.

Herre, handla icke med oß efter wåra ſynder; och wedergåll oß icke efter wåra mißgerningar. Amen.

En annan.

Herre, min Gud! Jag hafwer ſyndat emot Dig. Jag är icke wärd att kallas Ditt barn. Men för Jeſu ſkull förbarma Dig öfwer mig, och förlåt mig alla mina mångfaldiga och ſtora ſynder. Amen.

Bön efter ett nyß begånget fel.

Ack, min Gud! nu har jag åter felat och ſyndat emot Dig. Låt mig uppriktigt erkänna och ångra min ſynd! Men låt mig ock wederfaras nåd för min Förlöſares Jeſu ſkull. Jag will bättra mig, och framgent wara warſammare. Hjelp Du mig ſjelf, att hålla hwad jag lofwar, och göra hwad jag bör. Amen.

Bön om en sannskyldig dygd.

Skapa i mig, Gud! ett rent hjerta; Och gif mig en ny wis ande. Förkasta mig icke ifrån Ditt anssigte; Och tag icke Din Helige Ande ifrån mig.

Herre, lär mig göra efter Ditt behag; ty Du är min Gud; Din gode Ande före mig på en jemn wäg. Amen.

Ett barns Bön för sina Föräldrar.

Nådige Gud! Wälsigna och belöna mina kära Föräldrar för allt godt de göra mig. Hjelp mig, att jag genom min lydnad må kunna fägna dem, och att de aldrig må hafwa orsak att sucka öfwer mig. De hafwa omsorg om mig; Haf Du ock omsorg om dem, för Din ewiga kärleks skull. Amen.

För ett barn som lider nöd.

Herre, min Gud! öfwergif mig icke; och tag icke Din hand ifrån mig. Skynda Dig att göra mig bistånd, Gud, min Hjelp och salighet!

En annan.

O Gud och Fader! Du ser Ditt barn som lider nöd. Du will säkert igenom plågan draga mig till Dig. Ack, gif mig ett hjerta, som är böjdt med Din skickelse, och med tålamod underkastar sig Din wilja. Men låt icke plågorna blifwa för många och stora. öfwergif mig icke i mitt elände. Du är barmhertig, och har lofwat hjelpa. Derföre wet och hoppas jag, att Du ock frälsar och åter gläder mig. Amen.

För ett barn, som ser ſig wara lyckligare än andra.

Ack, min Gud! huru mycket godt har Du icke bewiſat mig framför många andra! Jag har ju icke förtjent det. Bewara mig för högfärd och öfwerdåd. Lär mig nyttja allt, hwad jag äger, till Din åra och de nödlidandes bäſta.

Om en beſtändig åtanke på döden.

Min Gud! Huru många ſer jag icke, lika unga ſom jag, båras till grafwen. Jag wet icke, hwad mig ſjelf ännu i dag hända kan. Herre, lär mig derföre alltid betänka, att jag dö måſte, på det jag måtte förſtändig warda.

Om en ſalig död.

Herre min Gud! Hjelp mig, att jag alltid måtte ſå lefwa, att jag, når döden kommer, måtte få ingå till Dig i Din himmel, och ewigt blifwa der min Jeſus är. Amen.

Några Verſer ur Pſalmboken.

N:o 299: v. 4. Så kommer jag, min Gud, i Jeſu namn rätt glader, Och ſäger i faſt tro: jag är Ditt barn, min Fader; Jag beder, tror och wet, att Du min bön upptar; Du will, Du kan, Du gör, hwad Du mig lofwat har.

N:o 187: v. 5. Jag kännes wid min ſwaghet all; Jag wet ej, hwad jag bedja ſkall, Hwad gagnar eller ſkadar. O Helge Ande bed för mig! Med ſuckan lär mig innerlig, Mitt Abba kåre Fader!

N:o 154: v. 12. Ack Jeſu Chriſt! Wår tröſt förwißt, Wi dig i trone bedje: Låt din pina, kors och död, Lända oß till glädje!

N:o 355: v. 4. Förlån mig trona rena På Din Son Jeſum Chriſt, Wår Frälſerman allena. Förlåt mig all min briſt. Du mig ej öfwergifwer; Det har Du lofwat mig, Om jag wid trona blifwer, Och ſtadigt åkallar Dig.

N:o 141: v. 6. Din, min Jeſu, will jag blifwa, Här i tid och ewigt der; Ty du är min Jeſus kär. När nu döden qwäfwer lifwet, Jag för ingen rädes här. Jeſu, Du mitt goda är.

N:o 241: v. 4. Gif, att jag alltid må uti Din budord wandra, Och allt hwad Dig är ledt med alla flit förandra! Hjelp att jag hålla må för all min luſt och fröjd, Din ſanna fruktan, och ſå lefwa ewigt nöjd.

N:o 360: v. 10, 11. Förlåna mig Din Andes nåd, Som gifwer mig de bäſta råd, Hur jag min tid ſkall lefwa; Att jag mot werldens ſynd och flärd, I hwilken hon nu är beſnärd, Må ſtadigt [illegible]na ſträfwa. Styrk Du mig Kraftelig, Till att

wandra, Ej som andra Köttsens trälar, De der dräpa sina själar.

Men låt mig, som ett ljusets barn, Se och undwika alla garn, Som satan för mig ställer. Ja, låt mig aldrig glömma bort, Att min lifstid är ganska kort, Och likwäl mycket gäller; Ty bör mig Flitelig Nyttja dagen, Höra lagen, Som kan lära Det, som länder till din ära.

N:o 377: v. 12. Herre! hela Riket akta, Dina helga Englar sänd Till wår Konung, att de wakta, Så Hans Hus, som Regement: War Hans tröst uti all sorg, I all nöd Hans fasta borg; Styr Hans råd med dinom Ande, Styrk Hans makt till watten och lande!

N:o 357: v. 3, 4. Jag tackar Dig, o Herre blid, För ro i denna nattetid, Att natten har ej mig förskräckt, Och dödens mörker ej betäckt.

War ock hos mig i denna dag; För mig allt efter Ditt behag. Din gode Ande styre mig, Att jag ej wiker ifrån Dig.

N:o 375; v. 8, 9. Hwad jag i dag har syndat, Af werldens flärd förblindad, O Gud! förlåt mig det. I Jesu namn jag beder, Att Du mig alltid leder, På Dina budords wägar rätt.

Gif, att jag icke saknar I morgon, när jag waknar, Din starka Allmagts hand, Som mig i alla dagar Beskyddar och ledsagar, Omsider in i lifwets land.

N:o 405; v. 13. När min sista stund månd wara, Upphåll mig med dina hand; Låt mig salig hädanfara, Och upptag till Dig min and. Öpna Du mig lifwets dör. Ack! kom mig ej skräcklig för, Wälde Herre Jesu Christe! Låt mig aldrig [illegible] bortmista.

N:o 406: v. 13. Jesu blod min skuld afplanar, Jesus hafwer allt försont, Jesus allt godt för mig manar, Att jag warder nådigt skont; Jag ock säker tillflykt får, Uti Jesu djupa sår; Jesus hjelper utur nöden, Uti lifwet och i döden.

N:o 377: v. 13. Högste Gud! ack wärdes höra, Hwad Ditt barn nu bedit har. Jesu! Din förtjenst kan göra, Att jag får ett nådigt swar. Helge And! jag beder Dig, Att Du manar godt för mig. Ja, jag tror det skall så hända; Ty will jag med Amen ända.

Wälsignelsen.

Herren wälsigne oß, och beware oß!

Herren upplyse sitt ansigte öfwer oß, och ware oß nådelig!

Herren wände sitt ansigte till oß, och gifwe oß en ewig frid!

I namn Faders, Sons, och den Helige Andes. Amen!

Swenska och Romerska Ziffror.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.
XI.	XII.	XIII.	XIV.	XV.	XVI.	XVII.	XVIII.	XIX.	XX.
10.	20.	30.	40.	50.	60.	70.	80.	90.	100.
X.	XX.	XXX.	XL.	L.	LX.	LXX.	LXXX.	XC.	C.
100.	200.	300.	400.	500.	600.	700.	800.	900.	1000.
C.	CC.	CCC.	CCCC.	D.	DC.	DCC.	DCCC.	DCCCC.	M.

Brutna Tal eller Bråk.

$\frac{1}{2}$ en half. $\frac{1}{3}$ en tredjedel. $\frac{1}{4}$ en fjerdedel.
$\frac{2}{3}$ två tredjedelar. $\frac{3}{4}$ tre fjerdedelar.

Multiplikations- och Divisions-Tafla.

2 gånger

2 år 4. 3 år 6. 4 år 8.
5 år 10. 6 år 12. 7 år 14.
8 år 16. 9 år 18. 10 år 20.

3 gånger

3 år 9. 4 år 12. 5 år 15.
6 år 18. 7 år 21. 8 år 24.
9 år 27. 10 år 30.

4 gånger

4 år 16. 5 år 20. 6 år 24.
7 år 28. 8 år 32. 9 år 36.
10 år 40.

5 gånger

5 år 25. 6 år 30. 7 år 35.
8 år 40. 9 år 45. 10 år 50.

6 gånger

6 år 36. 7 år 42. 8 år 48.
9 år 54. 10 år 60.

7 gånger

7 år 49. 8 år 56. 9 år 63.
10 år 70.

8 gånger

8 år 64. 9 år 72. 10 år 80.

9 gånger

9 år 81. 10 år 90.

10 gånger

10 år 100. 100 år 1000.
1000 år 10000.
10000 år 100000.
100000 år 1000000 eller
en Million.

Bihang.

Om

Swenſk Wigt, Mått, Mål, Mynt, m. m.

Viktualie-Wigt:

1 Skeppund håller 20 Lispund; 1 Lispund 20 Skålpund; 1 Skålpund eller Mark 32 Lod; 1 Lod 4 Qvintin. 1 Centner håller 100 Skålpund eller 5 Lispund.

Mått:

1 Samn håller 3 Alnar; 1 Aln 2 Fot eller 4 Qvarter; 1 Qvarter 6 Tum. 1 Mil är 6000 Famnar, eller 18000 Alnar, eller 36000 Fot. — 1 Tunnland är 14000 Qvadrat-alnar.

Mål:

1) För torra Waror. 1 Läſt håller 12 Tunnor; 1 Tunna 2 Spann eller 4 Halfſpann, eller 8 Fjerdingar, eller 32 Kappar, eller 56 Kannor; 1 Fjerding 4 Kappar eller 7 Kannor; 1 Kappe $1\frac{3}{4}$ Kanna; 1 Kanna (både i wått och tort) 2 Stop, eller 4 Halfſtop, eller 8 Qvarter, eller 32 Jungfrur; 1 Qwarter 4 Jungfrur.

Märk: Tillförne brukade man ſkaka och räga Måltunnan; men ſom detta medförde oſäkerhet, ſå är nu ſtadgadt, att i ſtället måta miſſa kappar till pläggning på den ſtrukna och oſkakade Tunnan, nemligen: på Rag, Korn, Hafre, Hwete och Ärter 4 kappar; på Malt 6 kappar; och på Salt och bränd Kalk 2 kappar.

2) För wåta Waror. 1 Foder håller 2 Pipor, eller 4 Oxhufwuden, eller 6 Ämar, eller 24 Anka-

re, eller 360 Kannor; 1 Oxhufwud håller 90 Kannor; 1 Åm eller Sat 1¼ Tunna eller 60 Kannor; 1 Ankare 15 Kannor; 1 Halfankare 7½ Kanna.

Märk: För Mjöl, Kött, Fisk, Tran och andra gröfre wätwaror håller 1 Tunna 48 Kannor.

Mynt:

1 Riksdaler håller 48 Skillingar; 1 Skilling 12 Runstycken.

Åtskilliga andra Beräknings-sätt.

1 Skeppslast swarar emot 20½ Tunnor råg. 1 Famn Brännwed är 4 alnar lång och 3 alnar hög. 1 Sö-Parm är på hwar sida 4¾ alnar bred och 3¾ alnar hög, och innehåller wanligen 170 till 180 Lispund.

1 Rast håller 4 stycken. 1 Decker 10 st. 1 Dussin eller Tolft 12 st. 1 Groß 12 Dussin. 1 Tjog 20 st. 1 Timmer 40 st. 1 Skock 60 st. 1 Mandel 15 st. 1 Wal 80 st. 1 Bal Papper 10 Ris; 1 Ris 20 Böcker; 1 Bok 24 eller 25 Ark. 1 Stig Kol 12 Tunnor; 1 Stor-Stig 18 Tunnor.

1 År har 365 Dagar, 5 Timmar och 49 Minuter. Almars räknas ett År till jemt 365 dagar, och hwart fjerde, som kallas Skott-år, till 366. Året indelas i 12 Månader, af hwilka 7 hafwa 31, 4 hafwa 30 och en allenast 28 dagar. I räkenskaper antages hwar Månad till 30 dagar. Året indelas äfwen i 52 Weckor eller 13 Månader af 28 dagar hwardera, så att 1 dag blir öfwer, och hwart fjerde år twenne. 1 Månad räknas då för 4 Weckor; 1 Wecka 7 Dygn; 1 Dygn 24 Timmar; 1 Timme 60 Minuter; 1 Minut 60 Sekunder.

(NB. Arket B är tryckt hos C. Delén).

Exemplarer kostar 6 sill. Banko.

Förteckning

på Böcker, till största delen i Läro- och Undervisningsvägen för Rikets Ungdom, hvilka finnas till salu i Stockholm hos Bokhandlaren Mag. Is. Utter, *samt på flera ställen i Landsorterna. På contant Handel partivis fås hvart Sjette Exemplar på köpet, då man anmäler sig på förenämde ställe i Stockholm.*

Alla Priſen åro utſatta i Riksgäldsmynt, ſamt åro Exemplarspris, utom de få *häftade*, ſom åro utmärkta med *H.*

Alnanders Chriſtna Salighets-Lära. Andra Uppl. Stockh. 1801; 8. - - 10 ſk.

Archenholtz's Hiſtoria om Stor-Brittannien. Stockh. 1791, 92; 2 Band 8. *H.* - 1 R:d. 16 ſk.

Barnbok, H. K. H. Kronprinsen tillegnad af Samfundet pro Fide et Christianismo. Fjerde förbättrade Upplagan. Stockh. 1804, stor 8:o. Kostar med okolorerade kopparstycken 1 R:d. 24 sk., och med kolorerade kopparstycken, - 2 R:d. 24 sk.

Barnbok, Kronprinsens Lilla, med Engelska och Svenska Förskrifter. Fjerde förbättrade Upplagan. Stockh. 1805; 8. - - 9 sk.

Bergklints Sammandrag af Vettenskaperna, till Svenska Ungdomens tjenst. Stockh. 94; 8. 1 R:d. 4 sk.

Bowles's Engelska Förskrifter, med grof styl för begynnare, 16 Blad. *H.* - 12 sk.

- - Engelska Förskrifter, fin styl. *H.* - 16 sk.

Feddersens Exempelbok för Barn, bestående af Jesu Christi Lefverne, samt Efterdömen ur Bibliska och Verldsliga Historien. Del. 1-3. Sth. 78, 79; 8. 24 sk.

Franklins sedolärande Hustafla. Sth. 1798; 8. *H.* 6 sk.

Gellerts och fleres sedolärande Betraktelser för morgon och afton hvar dag i året. Del. 1, 2. Andra Uppl. Lund 1801; 8. - - 3 R:d.

Hachenburgs Schul-Pred. über die Erziehung. 83; 4. 4 sk.

— Skol-Predikan om Uppfostran. Öfvers. *H.* 3 sk.

— Predigt über die bewahrte Unschuld. 87; 8. *H.* 3 sk.

— Predikan om den bevarade Oskulden. Öfv. *H.* 3 sk.

— Predikan på Klagodagen. Sth 93; 4. *H.* 3 sk.

Hammerdörfers LefvernesBeskrifning om Kon. *Fredric* II af Preussen, med Portrait. Sth. 87; 8. *H.* 12 sk.

Hofs Grunder till en Latinsk Grammatika, Sth. 82; 8. 8 sk.

Isegerbrings Svea Rikes Historia. Del. 4. Stockh. 1783; 4. - - - 2 R:d. 24 sk.

Lagerbrings Större Sammandrag af Svea Rikes Historia från Rikets Upphof till närvarande tid. Del. 1-6. Ny Uppl. Stockh. 1796-1804; 8. - 2 R:d.

— Mindre Sammandrag af Svea Rikes Historia. Tredje Uppl. Lund 1799; 8. - 24 sk.

Lignacs Physiska Ägtenskap. Tredje Uppl. tillökt och förbättrad. Del. 1 — 3. Stockh. 97; 8. 1 R:d.

Martyren, den Kongl. Fransyske, eller Berättelse om Kon. Ludvic XVI:s, Drottn. Marie Antoinettes och Hertigens af Orleans Död år 1793; jemte Underrättelse om de Ledamöter i Fransyska National-Konventet som dömde Konungen till döden; samt Förteckning på Statsoffren i Paris under Robespierres regering; tillika med Robespierres eget och dess Anhängares Fall och Afrättande den 28 Juli 1794. Med porträtter och kopparstick. Stockh. 1794-96; 8. *H.* - - - 1 R:d.

Millers Bibliska Historier. Fjerde Uppl. Sth. 1802; 8. 16 sk.

Regnérs Första Begrepp af Vettenskaperna. Fjerde Uppl. öfversedd och betydligen tillökt. Stockh. 1803; 8. - - - 36 sk.

Denna Lärobok är af Höglofl. Kanslers-Gillet, d. 30 Maj 1804, antagen till nyttjande vid den allmänna Skol-Undervisningen i Riket.

— Sammandrag af Chronologien, eller Läran om Tiden. Stockh. 1779; 8. - - 16 sk.

Skrifter, Smärre, hopsamlade. Sth. 98, 99; 8. *H.* 32 sk.

Sturms Betraktelser öfver Naturen, till Kännedom af Gud, Menniskan och Verlden. Tredje Uppl. förbättrad. Band. 1, 2. Lund 99; 8. 2 R:d. 16 sk.

— Lefverne med porträtt. Stockh. 87; 8. *H.* 12 sk.

Porträtter: Kejs. *Joseph* II 6 sk. Kejsarin. *Catharina* II 6 sk. Kejs. *Paul* I 6 sk. Kon. *Fredric* II 6 sk. Kon. *Fredric Wilh.* II 6 sk. Kon. *Georg* III 6 sk. Kon. *Ludvic* XVI 8 sk. Kon. *Stanislaus Augustus* 6 sk. Kon. *Christian* VII 6 sk. Kon. *Hyder-Aly* 6 sk. Drottn. *Marie Antoinette* af Frankrike 8 sk. Drottn. *Sophia Charlotta* af Stor-Britt. 6 sk. Hert. af *Orleans* 8 sk. *Björnståhl* 6 sk. *Franklin* 6 sk. *Pitt* 6 sk. *Sturm* 6 sk.

Chartor: öfver Fristaten Amerika - 8 sk.
öfver Ön St. Barthelemy - 8 sk.

Stockholm, tryckt hos H. A. Nordström, 1805.

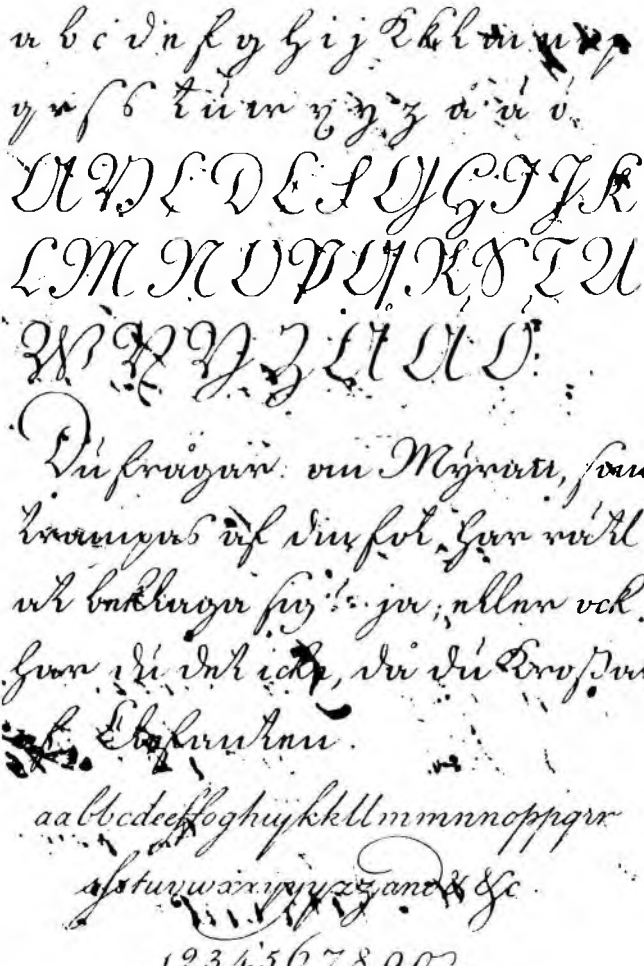

A B C D E F G H I J K L M
N O P Q R S T U V W X Y
Z Å Ä Ö. abcdefghijklmnopqrstu
vwxyzåäö. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0. Håll
pennan en tum från spetsen!

Nummer.

1.	**2.**	**3.**	**4.**	**5.**	**6.**	**7.**	**8.**	**9.**	**10.**
11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.
21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.
31.	32.	33.	34.	35.	36.	37.	38.	39.	40.
41.	42.	43.	44.	45.	46.	47.	48.	49.	50.
60.	70.	80.	90.	100.	150.	200.	500.		
1,000.	1,500.	2,000.	3,000.	4,000.	5,000.				
10,000.	100,000.	1,000,000 (en million).							

	1.	**2.**	**3.**	**4.**	**5.**	**6.**	**7.**	**8.**
N:r	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
9.	**10.**	**20.**	**30.**	**40.**	**50.**	**60.**	**70.**	
IX.	X.	XX.	XXX.	XL.	L.	LX.	LXX.	
80.	**90.**	**100.**	**500.**	**1000.**				
LXXX.	XC.	C.	D.	M.				

MDCCCLXXXVII. (1887.)

Multiplikations-tafla.

2 gånger	3 gånger	4 gånger	5 gånger	6 gånger
2 är 4.				
3 — 6.	3 är 9.			
4 — 8.	4 — 12.	4 är 16.		
5 — 10.	5 — 15.	5 — 20.	5 är 25.	
6 — 12.	6 — 18.	6 — 24.	6 — 30.	6 är 36.
7 — 14.	7 — 21.	7 — 28.	7 — 35.	7 — 42.
8 — 16.	8 — 24.	8 — 32.	8 — 40.	8 — 48.
9 — 18.	9 — 27.	9 — 36.	9 — 45.	9 — 54.
10 — 20.	10 — 30	10 — 40.	10 — 50.	10 — 60.

7 gånger	8 gånger	9 gånger	10 gånger	
7 är 49.				10 gån-
8 — 56.	8 är 64.			ger 100
9 — 63.	9 — 72.	9 är 81.		är 1000.
10 — 70.	10 — 80.	10 — 90.	10 är 100.	

ANNO 1816